

avantext

■ CONSTANTIN M. POPA

pseudofabulă

Motto:
*Într-o nu știu care seară,
Într-o nu știu care vară,
Într-un nu știu care sat,
Sub un nu știu care pat,
Nici prea mare, dar nici
mică,
Stă pitită o pisică.*

(Roșu și Negru –
„Pseudofabulă”)

Remarcabilă carieră artistică face din simpaticul, deliciosul, ubicul *motan*, prezent în filme, piese de teatru, benzi desenate și, mai ales, în literatură, un competitor redutabil în cursa celebrității.

Cine n-a auzit măcar de *Motanul încălțat* al lui Perrault sau al lui Ludwig Tieck, cine nu s-a amuzat la acrobațiile comice ale lui Tom ori Felix. Și puțini, ca să nu fim acuzați de discriminare sexistă, sunt cei care n-au vizionat „Pisicile aristocrate”, în regia lui Wolfgang Reitherman, film de animație prohibit azi celor mici pe motiv de comportament neadecvat al atât de omenștilor feline, după cum rari sunt cei ce n-au remarcat Pisica din Cheshire, „naturalizată” de către Lewis Carroll în *Wonderland*.

Mândru peste poate de asemenea prestigios arbore genealogic, trăia în biroul Profesorului un splendid exemplar (or)felin, candidul Mișu. Fusesse adoptat și acoperit în voalul celei mai înalte protecții pentru blândețea, inteligența și loialitatea lui. Bănuțit că ar fi avut

lecturi din E.T.A. Hoffmann și din Filip Florian, i se îngăduia să viseze la faimoșii motani Murr și Siegfried și să-și toarcă, fără a le rosti, propriile *părerii despre viață*. Răsfățat și simțind că totul îi este permis, în fiecare zi își plimba tacticos coada pufoasă printre hârtiile de pe masa de lucru, se ghemuia în fotoliul atât de primitor, clipea lenș în fața monitorului pe care se succedau misterioase luminițe jucăușe. Era considerat o adevărată mascotă a locului.

De la o vreme, însă, vizitatorii Profesorului începură să remarce absențele prelungite ale lui

(Continuare în pag. 2)

muzică

cronica unui eveniment:
„Craiova Muzicală”,
ed. a XXXVI-a

itinerarii

cultura românească nu se mai poate prezenta și interpreta naiv doar în cheie folclorică

Colocviile Mozaicul

la pupitrul vieții...
Octav Calleya

Dan Lungu
și Florin
Lăzărescu: „cei pesimiști să se mute la Iași”

*Mozaicarii u[] ureaz[]
s[]rb[]tori lini[]tite []i
un An Nou fericit!
La Mul[]i Ani!*

In this issue:

AVANTEXT

Constantin M. POPA: *Pseudofabulă*

A remarkable career is the lovely, delirious, ubiquitous cat, now in films, plays, comics and, especially, in literature, a redoubtable competitor in the celebrity race. • 1

MIȘCAREA IDEILOR

Nicolae MARINESCU: *După 20 de ani*

After twenty years, civic spirit is just trying to get out of anomie. It's time for more just society in which I dreamed in December 1989 as a reality. As authentic intellectuals, professionals attach a draft of modern Romania, we must assume future. • 3

Gabriela GHEORGHISOR: *Cartea înfruntă criza*

Between 25-29 November all roads led to Gaudeamus, the XVI International Book Fair held in Central Hall Romexpo in Bucharest and it was apparently successful. • 3

Raluca SĂCUIANU: *Lansare de c'arte*

The bookshop *C'arte* held Tuesday, November 24, the launch of two books: *Summa theologica* of Thomas Aquinas (first full translation into Romanian), Polirom, 2009 and *Încercare asupra gândirii românești* by Vasile Musca, Editura Grința, Cluj-Napoca, 2009. • 3

Colocviile Mozaicului

La pupitrul vieții... Octav Calleya. Ghid de sociologia muzicii may be an interesting read not only for Craiova but also for many Romanians everywhere and at the same time, a very instructive reading professional research harmoniously combining rigorous scientific method of valuing emotion and subjectivity as energy resource of creative vocation. • 4-6

CRONICA LITERARĂ

Ion BUZERA: *Dincolo de poezie*

In this article, Ion Buzera examines the latest volume of poems written by Angela Marinescu, an important contemporary poet from Romania. In this volume, Angela Marinescu maintain her specific style, but relies more on the implicit poetry in

auto-viscerated denominations and, simultaneously, she develops a more cynical attitude compared to other texts published before. • 9

LECTURI

Petrișor MILITARU: *O abordare transdisciplinară a operei lui Vintilă Horia*

Thematically, the literary work of Vintilă Horia is written under the sign of *the search of the self*, the research of Truth which is independent of historical time, a search that is located by Pompiliu Crăciunescu "through", "over" and "beyond" the limited areas of science, art and philosophy, somewhere at their intersection, in their area of dialogue. • 10

Corneliu VASILE: *Lansare de carte la Alliance Française*

At headquarters Alliance Française from Craiova was launched volume of verse ballad *Prince trouvere* signed by Andrei-Paul Corescu, graduate of the Philology "Elena Cuza", Faculty of Philology in Timisoara and Cluj Master, currently a PhD in philology. • 10

Silviu GONGONEA: *Iustin Panța*

On November 6 this year, poet Justin Panța would have turned 45 years if the tragic accident hasn't happened in September 27, 2001, but her premature loss not only to give his poetry a special status, plus size now on its intrinsic value. • 11

Oana Maria CĂTĂNOIU: *Questa nemuririi*

This article comments on *Cărțile vieții* by Dan Persa, a novel that brings into question the historical topics that are designed in an original vision, using humor, irony and talking freely about sexual taboos, which organically combines elements of philosophy and of fairy tale. • 12

Alina GIOROCEANU: *Condensare și concentrare*

The aim of Emil Suciuc's book is to delimit in the large framework of ellipsis a device named *lexical-semantic condensation*. The condensation supposes, virtually, detaching a lexical element of a syntactic group, which assumes the entire meaning of the group. The author shows that there are many condensed words in different languages (Latin, English, French, Turkish, Romanian, Spanish, etc.). • 12

"Cei pesimiști să se mute la Iași"

In this issue we publish an interview with two guests from *The 2009 Mozaic Colloquium*: Florin Lazarescu and Dan Lungu. Mirela Giodea leads the discussion on the current condition of the Romanian writer. The two writers advocate for the professionalization of the book market, since there is demand for buying new good books. • 13-15

SERPENTINE

Cătălin GHIȚĂ: *Film noir la apogeu*

Film noir is a concept put into circulation by a French film critic, Nino Frank, to describe those products in the 40s detective films in the United States, violating aesthetic policier's relatively conventional Hollywood happy-end, with characters finally rewarded with positive and negative characters punished in an exemplary manner. • 16

Anca UNGURENUS: *Reconstrucția filosofiei – Filosofia recesivității*

In this article we are told about the premiere of the latest book of Adrian Michiduță, *Filosofia recesivității*. The book appeared under the logo of Aius Printing House, in *Colecția de filosofie românească*, and it is also the doctoral thesis of the author. The concept of recessivity in Romanian philosophy is a concept imposed by Mircea Florian and treats the opposition and the asymmetry of the world. • 16

ARTE

Mihaela VELEA: *Cultura românească nu se mai poate prezenta și interpreta naiv doar în cheie folclorică*

The festival „Zilele Culturii Românești în Bazinul Ruhr-ului”, now in the second edition aims to present current events German Society of Romanian culture in artistic fields as diverse as: fine arts, music, literature, theater, film, dance, etc. • 17

Adriana TEODORESCU: *Viața e frumoasă!*

A complex event, International Arts Festival Performance “Life is beautiful” brought together several sections, bringing the premises of the National Theater of Operetta “Ion Dacian” not only the loyal viewers of the institution and gender, but also other potential viewers, smaller or larger. • 18

Adriana TEODORESCU: *Mărturisiri dintr-o poveste*

Am trăit într-un mic teatru mare is the story of a Romanian puppet who follows the millenary tradition of the theater and who has offered unconditional life and soul of dolls, children and tales. • 18

Gheorghe FABIAN:

Recently closed a new edition (the 36th) of the traditional festival “Craiova Muzicală”, which has one central point of attraction repertoire of a single composer: Beethoven, Brahms, Dvořák and monumental opposites: “Stabat Mater” (Dvořák), “Fantastic Symphony (Berlioz), “Eroica Symphony” (Beethoven). • 19

This issue is illustrated by Valeriu Șchiu. The poems published are signed by George Chiriac and Vlad Ionut Sibechi, the prose by Liviu Andrei.

In its “Translations” column we present the work of Paul Edmond, translated by Xenia Karo.

pseudofabulă

(Urmare din pagina 1)

Mișu. Când apărea, la răstimpuri, se strecura fantomatic printre picioarele mesei, lăsa în urma sa numeroase fire de păr, spațele brăzdat de dungi roșiatice își pierdea treptat strălucirea. Devenise un motan posac.

Într-o dimineță mohorâtă fu găsit răsfând niște pagini din care Profesorul citi: „... deodată, un răcnet: călcasem, se vede, cu potcoava cizmii, pe un cotoi bătrân, care era sub masă”, și toți se gândiră la *melancolia descendenței*.

Când nimeni nu se aștepta, atmosfera ce lăncezea vizibil se învioră. Cu un „miau” voios și sonor, fluturându-și terminalul în aer, sări, răvășind în voie masa de lucru, un fel de clonă a lui Mișu. O pisicuță vârgată, cu blănița bătând spre portocaliu, puse stăpânire pe întregul birou. Vioaie, curioasă, trăda un neastâmpăr deloc șovăitor. Părea că se află acolo dintotdeauna, că așteptase doar bunul prilej de a se arăta. Era atât de prezentă, încât unii ironiști mimau uimirea: „Oare ce s-a întâmplat, a intrat Mișu la apă?”

Suplețea suplentalului stărnea încă nedumeriri. În cele din urmă, Profesorul formulă binevoitoarea și înalta sa opinie: „Se schimbă generațiile”...

La televizor, tocmai era difuzată o „știre despre ultimele întâmplări din viața câine-lui Berganza”.

DE CE SĂ FIE COMPLICAT, CÂND POATE FI ATÂT DE SIMPLU?

Abonați-vă la revista „MOZAICUL”!

Craiova, str. Pașcani, Nr. 9, 200151

Costul abonamentului:

- 12 Ron / 6 luni sau
- 24 Ron / 12 luni

Prețul include cheltuielile poștale. Plata – prin mandat poștal.

Relații la tel./ fax: 0251/ 596136
 Persoana de contact:
 Adrian Michiduță: 0724-209493
 e-mail: mozaicul98@yahoo.com

MOZAICUL
 Revista de cultură editată de AIUS PrintEd

în parteneriat cu
Casa de Cultură a municipiului Craiova „Traian Demetrescu”

DIRECTOR
Nicolae Marinescu

REDACTOR-ȘEF
Constantin M. Popa

REDACTOR-ȘEF ADJUNCT
Gabriel Coșoveanu

COLEGIUL DE REDACȚIE
**Marin Budică
 Horia Dulvac
 Mircea Iliescu (Suedia)
 Lucian Irimescu
 Ion Militaru
 Adrian Michiduță
 Sorina Sorescu**

REDACTORI
**Luminița Corneanu
 Cosmin Dragoste
 Gabriela Gheorghisor
 Silviu Gongonea
 Xenia Karo-Negrea
 Petrișor Militaru
 Tiberiu Neacșu
 Adriana Teodorescu
 Mihaela Velea**

COORDONARE DTP
Mihaela Chiriță

Responsabilitatea asupra conținutului textelor revine autorilor. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

Revista „Mozaicul” este membră A.R.I.E.L.

Partener al OEP (Observatoire Européen du Plurilingvisme)

Revista apare cu sprijinul **Autorității Naționale de Cercetare Științifică**

Tiparul: **Aius PrintEd**

Tiraj: 1.000 ex.

ADRESA REVISTEI:
 Str. Pașcani, Nr. 9, 200151, Craiova
 Tel/Fax: 0251 / 59.61.36

E-mail:
 mozaicul98@yahoo.com

■ GABRIELA GHEORGHIUȘOR

cartea înfruntă criza

În perioada 25-29 noiembrie toate drumurile au dus la *Gaudeamus*. Cea de-a XVI-a ediție a Târgului Internațional de Carte, organizată în Pavilionul Central Romexpo din București, a fost, se pare, un succes. Nu am consultat statistici legate de cuantumul vânzărilor (cu excepția celor de la Polirom & Cartea Românească, care au depășit cu 10% vânzările de la *Gaudeamus* 2008), dar numărul uriaș de vizitatori ne face să credem că dragostea de carte nu a fost afectată grav de spăimoasă criză economică. E drept că editurile, în special cele mari (Humanitas, Polirom & Cartea Românească, Paralela 45, Curtea Veche ș.a.), s-au întrecut în oferte promoționale, lansări (unele sub titlul de eveniment, ca „Nicolae Manolescu – 70”) și invitații-vedetă. În trecut fie spus, nici măcar o celebritate literară precum Nicolae Manolescu (sărbătoritul sprinten al târgului) nu poate concura, când vine vorba de fani, cu „divele” show-bizului, Mihaela Rădulescu și Andreea Marin, adevărate aspiratoare de audiență. Poate doar Salman Rushdie le-o fi surclasat (nu știm sigur, pentru că, din păcate, n-am asistat la sesiunea de autografe a acestuia, de miercuri, 25 noiembrie). O lansare cu ștaif a fost și aceea a *Imanenței literaturii*,

cartea (reeditată de Cartea Românească) a profesorului Eugen Negrici (un alt exemplu de vioiciune spirituală, căruia îi urăm și noi, cu dragoste, La mulți ani!). De amintit, de asemenea, lansarea la apă a *Lilieilor* sorescieni, într-o frumoasă ediție îngrijită de Sorina Sorescu, publicată de Editura Art. Ar mai fi și altele, însă lipsa de spațiu nu ne permite semnalarea lor. Dezbateri televizate (*Întâlnire pe str. Revoluției nr. 89* – coordonatori: Dan Lungu, Lucian Dan Teodorovici), mese rotunde („Medalion Herta Müller”, „Percepția asupra literaturii belgiene de expresie franceză în România”), workshop-uri („What is Harvard Looking for?”), expoziții tematice („Amprenta Gutenberg: renașterea cărții bibliofile” a artistului Mircea Dumitrescu, „L’ami lointain: Eugen Ionescu și generația sa”, „Pitoresc și gastronomie: meniuri și dineuri oficiale din perioada interbelică existente în colecțiile speciale ale Bibliotecii Naționale a României”; Expoziția internațională de ilustrație de carte pentru copii: „Locurile unde nu mai ajungem când suntem mari”), ateliere de teatru etc. au contribuit la diversitatea și la atractivitatea manifestărilor propuse de organizatori în acest an.

În final, o părere de rău: Craiova n-a fost reprezentată la târg decât de Editura Universitaria, a Universității din Craiova. Și o singură concluzie (optimistă): cartea își va găsi întotdeauna, chiar și în vremuri de restriște, cititori fideli.

O întâlnire... profesionistă: Cătălin Țârlea și Paul Daian (foto: Viorel Pîrligras)

■ NICOLAE MARINESCU

după douăzeci de ani

punct și de la capăt

Timp de peste unsprezece ani *Mozaicul* a fost consecvent programului său cultural „neopașoptist”, în accepțiunea dată acestei noțiuni de Adrian Marino, care conceptualiza astfel vocația europeană a românilor și militantismul intelectualilor pentru ca acest popor să fie „european și român în același timp”.

În tot acest timp, *Mozaicul* s-a păstrat consecvent în afara politicii militante de partid, considerând cultura națională o valoare deasupra oportunistului partizan al intereselor de grup, mai importantă prin profunzime și durată decât demagogia agitației a confruntărilor pentru efemera putere în viața publică sau agoniseala individuală.

Cetățean fiind, nu mă pot totuși abstrage din viața publică și, făcând retrospectiva celor douăzeci de ani trecuți de la însângeratul Decembrie 1989, iau act de împlinirea unor aspirații ale înaintașilor pașoptiști, ca intrarea în marea familie a popoarelor Europei, libertatea de expresie și de asociere, recunoașterea dreptului la proprietate sau al libertății de a circula și de a munci în acest spațiu politic și economic.

În același timp, nu pot ignora neîmplinirile dramatice ale societății noastre, afectând încă milioane de români. Evenimentele din Decembrie 1989 au rămas neelucidate și responsabili pentru sângele vărsat atunci sunt nepepsiți, regăsibili probabil printre marii profitori ai jertfei celor care au crezut într-un viitor mai bun și mai curat. În locul egalității de șanse și a unei justiții nepărtinitoare, protejând cetățeanul de abuzul celor puternici, aro-

ganți din indiferență sau dispreț pentru cei care au sperat că hărnicia și competența pot fi sursa demnității lor, vedem instalat pretutindeni bunul plac al unei oligarhii transpartinice, manipulând cinic și miop milioane de români, a căror mizerie materială și spirituală îi face străini în propria lor casă, lăsându-le doar salvarea prin disperata abandonare a țării, pentru care nenumărați alți români, înfruntând cu îndărătnicie istoria, au trudit și au luptat ca să plămădească o patrie pentru fiii lor.

Scriam în 2007 că a venit „Vremea intelectualilor” și cred acum, după douăzeci de ani de la strigătul de demnitate al românilor care și-au asumat cu jertfă speranța, că intelectualii români sunt cei care, asemeni înaintașilor pașoptiști, trebuie să își asume responsabilitatea afirmării noastre ca națiune civilizată în Europa Unită, creatoare de valori competitive și perene, pentru care să ne bucurăm de un îndreptățit respect.

E timpul ca ei să iasă din fantasma comunistă a priorității politice asupra celorlalte forme de viață socială, producătoare încă de „activiști”, atât de incompetenți încât nu pot genera decât haos, mizerie și despotism. Intelectualii trebuie să își asume viața publică, dacă nu intrând neapărat în politică, impunându-și voința profesională, ca societate civilă, conștienți că deciziile bazate pe rigoarea științei și culturii, a cunoașterii și educației sunt datorii lor, de la care nu pot abdică fără severe decontări ale compromisurilor justificate conjunctural.

Adevărații oameni de afaceri, prin asociațiile patronale, trebuie să își exprime și să își impună voința de a lucra într-un mediu de afaceri corect. Asociațiile profesionale ale oamenilor de știință sau ale creatorilor de artă, ale

medicilor, profesorilor sau funcționarilor publici calificați au datoria să formuleze și să impună cu fermitate legi potrivite și respectarea lor. Numai profesioniștii capabili să relaționeze cu corpul social vor putea obliga pe politicieni să înțeleagă, și să accepte, că în democrație ei nu pot fi decât un executiv cu responsabilitate publică, exprimând o voință care îi transcende.

Se sugerează cu insistență suspectă că este inoportun și desuet a mai vorbi despre comunism în România de astăzi. În realitate, tranziția spre societatea modernă, autentic democratică, este prelungită cu bună știință pentru ca privilegiile vechi să continue a fi transferate în forme noi, cu același dispreț întemeiat pe ignoranța specific nomenclaturii supraviețuitoare.

Libertatea este încă o iluzie, pentru că aceea adevărată se cucerește și se apără în fiecare zi de cei care cred cu adevărat în ea. Cum intelectualii sunt cei care afirmă și apără conștiința comunității, e timpul ca, asemeni marilor înaintași, să își folosească învățătura pentru a oferi și modele de moralitate celor între care trăiesc, căci legea morală este condiția ultimă a umanității. Lamentările nu pot ascunde lașitățile, oportunistele sau incompetența și nici nu pot face lumea mai bună. Asumarea responsabilității este prima treaptă a libertății.

După douăzeci de ani, spiritul civic abia încearcă să iasă din anomie. E vremea ca societatea mai dreaptă la care am visat în Decembrie 1989 să devină realitate. Condiția este ca intelectualii, profesioniștii atașați proiectului unei Românii moderne, să își asume viitorul și să se solidarizeze ca elită națională.

Fiindcă fără elită adevărată, o națiune dispare!

lansare de c'arte

La librăria *C'arte* a avut loc marți, 24 noiembrie, lansarea a două volume: *Summa theologica* de Toma d'Aquino (prima traducere integrală în limba română), Ed. Polirom, 2009 și *Încercare asupra gândirii românești* de Vasile Muscă, Ed. Grinta Cluj-Napoca, 2009. Renumit prin cele două studii ale sale în filosofie și anume: *Filosofia politică a lui Platon*, respectiv *Leibniz- filosof al Europei Baroce*, Vasile Muscă își sprijină teza din urmă pe ideea filosofică a lui Titu Maiorescu, conform căreia „Energiele creatoare ale unui om sunt limitate”.

Încercare asupra gândirii românești „este o lucrare detaliată a specificului nostru național purtător de valori ce deschid noi orizonturi”, după cum afirmă autorul. Ea analizează, totodată, „latura noastră națională”, prin importanța pe care o atribuie studierii rădăcinilor poporului român.

O cale mediană de intrare în spiritualitatea Evului Mediu occidental o reprezintă lucrarea *Summa theologica*. Aparținând lui Toma d'Aquino, cunoscut ca doctor, filosof și teolog, studiul presupune „îmbinarea teologiei cu filosofia, ca o manieră de a oferi oamenilor înțelegerea crea-

ției și a Creatorului”. O variantă tradusă în limba română a acestui op teologic ne este oferită de o întreagă echipă: Alexander Baumgarten (coordonator), Cristian Bejan, Andrei Bereschi, Gabriel Chindea, Marcela Ciorța, Emanuel Grosu, Laura Maftai, Mihaela Maga, Adrian Muraru, Laura Maria Popoviciu, Vasile Rus, Delia Săvinescu și Wilhelm Tauwinkl.

Profesorul universitar Andrei Bereschi, în prezentarea volumului, a precizat că acesta este primul pas spre descoperirea relației dintre Creator și creație. Cel de-al doilea volum va apărea în vara anului viitor. Întrebat fiind despre actul traducerii în sine a acestei cărți, profesorul a afirmat: „eforturile de traducere au fost multiple, cartea este un monument de limbă latină”. A recomandat, de asemenea, „citirea unor pasaje ludice, ușoare, întrucât lucrarea este dedicată, în marea ei parte, oamenilor care se ocupă cu studiul în general. Ea nu ar trebui citită de la cap la sfârșit, ci pe anumite chestiuni, conform domeniului de interes”.

■ Raluca Săcuianu

La pupitrul vieții... Octav Calleya. ghid de sociologia muzicii

Nicolae
Marinescu:

istoria „mare”
nu are niciun
înțeles în afara
istoriilor personale

La pupitrul vieții... Octav Calleya. Ghid de sociologia muzicii poate fi o lectură interesantă nu numai pentru craioveții care vor descoperi noi fațete ale istoriei recente, necunoscute sau uitate, dar și pentru mulți dintre românii de pretutindeni, care și-au asumat exilul ca unică șansă de realizare a unor aspirații înăbușite de regimul comunist și, în același timp, o lectură foarte instructivă profesional pentru tinerii muzicieni și sociologi, istorici, filosofi sau literați cărora li se propune o cercetare îmbinând armonios rigoarea metodei științifice cu valorizarea emoției și subiectivității ca resursă energetică a vocației creatoare.

Ca editor, m-am declarat de la început onorat de ideea publicării acestei cărți, dar trebuie să mărturisesc că, după ce cartea a trecut din faza de intenție la aceea de manuscris și a început să fie elaborată, această satisfacție a fost mult depășită de realitate. Trăvialul îndelung al cărui protagonist a fost maestrul Octav Calleya, „moșit” de profesorul și scriitorul Ion Munteanu, s-a materializat într-un dialog incitant, care a dat posibilitatea maestrului să împărtășească preaplinul de experiență acumulată de-a lungul unei vieți de strădanii, jertfe și împliniri, conturând un destin exemplar. Aș sublinia că maestrul a insistat să fie scris pe copertă, chiar în titlu, „ghid”, asumându-și condiția superior didactică a mesajului său umanist, ce afirmă încrederea în potențialul și responsabilitatea individului în istorie, fiindcă istoria „mare” nu are niciun înțeles în afara istoriilor personale. Simplificând, mărturia sa ne învață că viața nu-ți pune neapărat pe tavă numai lucruri foarte bune, din care tu, numai așa, pentru că-ți place să te bucuri de ea, te înfrunți, și că greutățile, uneori multe și greu de suportat, mediul potrivit sunt, până la urmă, parte a destinului adevăratelor personalități. Pentru că, dacă se poate întâmpla să te salvezi dormind prin gări și hrănindu-te din bunăvoința unor generozități întâmplătoare, undeva peste hotarele țării tale, asta nu dărmă o personalitate puternică, ci, dimpotrivă, o ajută să se descopere și să se exprime și mai profund.

Cred că generozitatea și temeritatea care susțin o personalitate, din tinerețe până la maturitate, pe drumul afirmării reprezintă una dintre lecțiile sublime pe care această carte o poate oferi, și celor care mai au nevoie de lecții, ca și celor care nu mai au pentru simplul fapt că pot regăsi în ea ceva din propria lor experiență.

Captivantă prin sinceritatea mărturisirii și densitatea trăirilor unui artist autentic, plecat de acasă spre a se descoperi în tumultul umanității și a se împlini între ai săi, cartea *La pupitrul vieții... Octav Calleya. Ghid de sociologia muzicii* reprezintă o lectură câștigătoare pentru oricine are conștiință de sine.

Constantin M.
Popa:

este și un poem
pasional în unele
locuri, este și un
curs academic de
teoria muzicii

Într-adevăr, cartea, ca să ne păstrăm în sfera muzicii, poate fi citită și, mai ales, interpretată în diferite chei. Este o carte complexă, o lucrare scrisă la două mâini și care, de la titlu până la ultima pagină își dezvăluie intențiile, caracterul simfonic vorbind despre un model de viață.

Perspectiva inițială pe care aș fi dorit să vi-o expun este cea a unui martor și uneori chiar participant la ceea ce este prezentat în acest volum, în prima lui parte. Am fost, în anii '57-'61, elev al *Colegiului Carol I*, deci coleg, într-un fel, cu maestrul Octav Calleya și mai ales coleg de clasă cu distinsa soră a Domniei Sale, Maria Calleya. Întâmplarea face să fi fost o generație înclinată spre artistic și, poate nu întâmplător, ne-am conjugat cu ceea ce era atunci Teatrul Național din Craiova, care își desfășura activita-

tea în sala Teatrului Liric „Elena Teodorini” de astăzi. Această fuziune ne-a marcat pe toți; erau destul de frecvente spectacolele pe scena Naționalului, pe care noi, elevii, le propuneam, sub îndrumarea unor cunoscuți actori ai vremii și, dacă se poate vorbi despre o generație de aur a teatrului românesc, formată aici, la Craiova, nu cred că exagerez dacă vorbesc și despre o generație de aur a absolvenților acelor ani din *Colegiul Carol I*. Noi toți suntem, într-un fel, înrâuriți de maestrul de muzică, neuitatul profesor Constantin Mișulescu, care ne-a atras către valorile acestei arte, fără să ne oblige. E un lucru destul de rar că, băieți fiind, chiuleam de la orele de sport ca să ne ducem în sala de muzică, pentru a participa la audițiile pe care le organiza domnul profesor Mișulescu și pentru a participa la repetițiile micii orchestre pe care o închegeam.

Cartea este extrem de complexă. Poate fi citită ca un roman de formație. Este povestea unei vieți, la frontiera memorialisticii cu interviul și cu cercetarea sociologică pe care o întreprinde Ion Munteanu. Cunoscutul poet, romancier de profunzime și jurnalist propune o exemplară incursiune în biografia maestrului Octav Calleya, stimulându-l către confesiuni, uneori chiar incomode, prin insistența, prin delicatețea, prin pertinenta întrebărilor pe care le adresează. Sigur că e o carte care s-a construit în timp, dar avem în față acum un volum remarcabil, un volum ce se singularizează tocmai prin această multitudine de fațete pe care le are. Ca roman de formație, vom

vedea copilăria petrecută aici, la Craiova, escortată de mărturiile memorialistice ale părinților fraților Calleya, anii de școală, anii de formație, Conservatorul la București, studiile la Viena, contactul cu mari, cu uriași, cu monștri sacri ai muzicii universale. S-a aflat în preajma, a învățat de la Hans Swarovski, de la Franco Ferrara, mai ales de la Sergiu Celibidache, recunoscut drept unul dintre cei mai mari, după maestrul Calleya cel mai mare dirijor român al tuturor timpurilor, căruia i-a fost asistent și de la care sigur că a preluat câte ceva din tainele dirijatului și din modul de a se comporta, dar și din tăria de caracter pe care le-a demonstrat maestrul Celibidache la vremea potrivită. O personalitate incomodă, un fel de Brâncuși al muzicii pentru că el, ca om, era ricanant, spunea tot felul de lucruri care deranjau, spunea lucruri acide despre mari personalități, despre oameni în fața cărora, cei mai mulți, se înclinau. Numai că, prin talentul, prin știința, prin geniul pe care le-a avut, a dominat, o vreme, viața muzicală a lumii. Deci sunt anii de Conservator la București, cu toate vicisitudinile vremurilor, într-adevăr nimic nu a fost obținut ușor, ci prin perseverență și prin crezul acesta extraordinar în destinul pe care îl are, în faptul că trebuie să ajungă dirijor, așa cum îi spunea mamei Domniei Sale, la 14 ani, urmându-și chemarea, vocația pentru care se născuse. Este un lucru extraordinar să-ți descoperi de la început înclinațiile și să urmezi cu tenacitate acest drum pentru a te împlini. După studiile vienezee, toate acele perioade de incertitudine cauzate de adversități, de un sistem care pune piedici în calea talentelor autentice ce nu aveau un sprijin colateral, să-i spunem. Apoi anii petrecuți în Spania, până când a răzbătut, până când a convins că este o mare personalitate și a ajuns apoi un maestru recunoscut al baghetei, cu turnee în întreaga lume și care, în mărturisirile pe care le face, vrea să învețe mai ales tânăra generație că muzica este un lucru sublim, dar presupune cunoștințe din domeniul larg al cunoașterii: filozofie, matematică, lingvistică etc. și că studiul este permanent, că totul cere sacrificii, renunțări, dar niciodată regrete. Pentru că l-a întărit întotdeauna această credință în destinul pe care-l împlinește și, mai ales, dragostea extraordinară pentru muzică. Este o carte de mare generozitate, care împărtășește un crez și o experiență extraordinară de viață, este o biografie spectaculoasă și nu întâmplător am spus că poate fi citită și ca un roman de formație.

De fapt, Ion Munteanu chiar promitea, la un moment dat, că s-ar putea să reia anumite momente biografice într-un roman, pentru că sunt foarte multe lucruri pentru un cititor nepreven-

nit, care țin chiar de domeniul ficțiunii. Dar totul este adevărat, totul se bazează pe document și pe sinceritatea desăvârșită a preopinului. Meritul principal al lui Ion Munteanu este acela de a stimula toate aceste mărturii. Nu știu dacă maestrul a realizat, dar a fost un obiect de cercetare, a fost supus unui studiu sociologic – cartea are această dimensiune științifică, spuneam, pentru că este blindată de lucrări teoretice, este etajată pe un subsol propriu lucrărilor științifice, are o bibliografie impresionantă și are foarte interesante documente, o iconografie excepțională, ce aduc mărturie în plus față de ceea ce înseamnă astăzi, în lumea muzicii universale, maestrul Octav Calleya. Este și un poem pasional în unele locuri, este și un curs academic de teoria muzicii. Se explică sistemul dirijoral, filosofia și fenomenologia muzicii, așa cum o vedea Celibidache, deci sunt pagini remarcabile, cartea ar putea să fie studiată pe fascicule. Dincolo de jurnalul confesiv, dincolo de avatarurile profesionale, ceea ce rămâne, până la urmă, este exemplaritatea acestei biografii.

Cred că totul se datorează devoțiunii, infinitei încrederi în valorile umaniste și, mai ales, prieteniei pe care a manifestat-o, peste adversități, față de colegii mai tineri, față de studenții pe care îi îndrumă, față de orchestrele cu care a lucrat. Sunt și picanterii în această carte, deci pentru toate gusturile, incidente din timpul repetițiilor, al concertelor, lucruri mai distractive, dacă vreți, mai relaxante, dar totul ne vorbește despre un om care a acumulat foarte multă știință pe baza talentului nativ, dar care, iată, s-a întors de atâtea ori la Craiova, în România, și care oferă din tot ceea ce a strâns în viață, ilustrând, dacă vreți, o altă parabolă, ca să-i spun așa, a reîntoarcerii fiului agonisitor.

Aș vrea să închei cu un citat din Shakespeare, cel care, poate cel mai profund, a vorbit despre muzică în *Neguțatorul din Venetia*; în actul 5 există o lecție pe care, în mod sigur, maestrul Calleya a cunoscut-o și a aplicat-o: „Cel ce n-are muzica-n sine, cel pe care nu-l mișcă armonia suavă a sonorilor, e apt pentru trădare, furt și perfidie. Inteligența lui e mohorâtă, ca și noaptea, năzuințele lui sumbre, ca infernul. Nu te încrede într-un astfel de om! Ascultă numai muzica!” Maestrul Calleya a ascultat numai de muzică.

Gheorghe
Fabian:

maestrul Octav
Calleya este, la ora
actuală, craiovean
100%

Apariția cărții *La pupitrul vieții... Octav Calleya. Ghid de sociologia muzicii* se înscrie în rândul marilor evenimente muzi-

⇒ cale ale urbei noastre. De ce? Pentru că o asemenea carte, de o asemenea densitate și de o asemenea problematică nu a mai apărut la Craiova. Întâmplător, anul 1968 reprezintă și pentru mine, ca și pentru maestrul Calleya, debutul în cadrul Filarmonicii Oltenia. Dumnealui ca dirijor, eu ca secretar muzical. Iată ceva care ne apropie în planul vieții muzicale craiovene.

Cartea este, pe de o parte, o poveste a vieții maestrului Octav Calleya, iar pe de altă parte un adevărat tratat de dirijat și o invitație adresată tinerilor în a-și îndrepta atenția spre arta baghetei, spre un miracol, așa spune, pe care îl reprezintă în muzică dirijorul, liderul, directorul unui ansamblu, fie că este simfonic, coral etc. Sunt evocate pasiunea maestrului pentru muzică și arta dirijorala, munca extraordinară desfășurată de-a lungul mai multor decenii în căutarea perfecțiunii, concepția sa referitoare la repertoriul pe care l-a îmbrățișat, de la muzica românească pe care o abordează frecvent în concertele sale, la muzica spaniolă pe care o promovează cu asiduitate și, nu în ultimul rând, la muzica mare, universală, creată de marii compozitori ai lumii, care figurează în mii de concerte dirijate până în prezent. Pagini memorabile vorbesc despre moștenirea lui Sergiu Celibidache, despre tinerii care au avut de învățat de la Domnia Sa într-ale artei dirijorale. Este, în același timp, o pledoarie pentru public, pentru melomani, o invitație de a veni spre arta sunetelor ca să asculte marile capodopere ale muzicii universale, de a poposi în sala de concerte pentru a se bucura de izbânzile virtușilor care îi redescopăr cu fiecare concert virtuțile comunicării esențiale.

Am avut ocazia în ultima perioadă să-l urmăresc pe maestrul Octav Calleya în concertele pe care le-a dirijat la Filarmonica Oltenia și pot să spun că tot ceea ce a realizat la repetiții, în concerte a fost de un nivel ireproșabil, de așa manieră încât publicul a înțeles că participă la un veritabil ceremonial muzical în sala de concerte, iar felul în care a gândit și a realizat derularea sonoră a partiturii a dovedit de fiecare dată că știe să pătrundă în miezul partiturii și să redea de acolo toate frumusețile ce sălășluiesc într-o notă sau alta.

Este un mare organizator de manifestări muzicale, de cursuri de dirijat pentru tineri, nu numai la Craiova, ci și la Chișinău, în Spania, la Malaga, ș.a.m.d. Anul acesta a inițiat un mare proiect al Craiovei, care se numește „Concursul internațional de dirijat orchestral”, la care a adunat 30 de tineri dirijori din 14 țări ale lumii. Prin Domnia Sa, prin efortul său organizatoric artistic, Craiova devine mai cunoscută în lume, făcând vizibilă o mișcare muzicală care poate fi recunoscută și în alte spații.

Remarc prestația profesională a domnului profesor Ion Munteanu, felul în care a conceput întrebările, foarte exacte, la obiect, demonstrând că arta sonoră nu-i este străină, că este din acest univers al muzicii. În al doilea rând, remarc această apariție deosebită a editurii Sim Art – volumul impresionând din toate punctele de vedere, prezentarea grafică fiind la nivelul conținutului ideatic.

Și, bineînțeles, remarc faptul că maestrul Octav Calleya este, la ora actuală, craiovean 100%. Îl felicit și îi urez „Bun venit acasă!”

George Popescu:

odisee într-un registru picaresc

Deși impresiile de lectură sunt proaspete și încă nedecantate, putem afirma că suntem în fața unei cărți care acoperă mai multe orizonturi de așteptare și pe care le și complinește, o carte făcută cu mijloace științifice serioase, profesionale, dacă vreți, deci de la un nivel de abordare cu metodă, divulgată de altfel foarte repede. În paranteză așa spune că Ion Munteanu reinventează dialogul, interviul ca specie publicistică, pentru că altminteri a fost denaturată și degradată în bună parte, în media, în general și, mai ales, în presa scrisă la noi. Am să mă opresc însă și eu la simbolistica succintă a acestei cărți și o să vă spun, pe linia criticului C.M. Popa, că atunci când Domniile Lor plecau din Liceul Bălcescu / Carol I și cum s-o mai fi numit, eu soseam acolo. Primul profesor care s-a impus conștiinței unui biet copil venit de la țară la un

liceu de un asemenea prestigiu a fost Constantin Mișulescu.

Revenind la carte, așa spune așa: Ion Munteanu a reușit, împreună cu maestrul Octav Calleya, să rescrie o odisee într-un registru picaresc. Odisee pentru că este vorba aici despre aventurile unui Ulise care pleacă din Craiova - Itaca și tot drumul pe care-l cunoaștem din lecturile noastre homerice este reparcurs în varii și, mai ales, picaresți situații, pentru că picaresc aici are sensul de inițiere în viață, în existență, în destin, ajungând, până la urmă, să se reîntoarcă în Craiova - Itaca.

Dintr-un alt punct de vedere, o altă dimensiune de reținut a cărții este aceea documentară. Mărturisesc că în desele și dese cite și note de subsol, am găsit situații ale mediului cultural-artistic al Craiovei pe care nu le-am găsit nicăieri. Am în vedere și anumite memorii ale unor rude apropiate ale maestrului Calleya, nu știu în ce fază or fi fost ele, care ar trebuie recuperate.

Închei cu gândul că un destin asemănător cumva este acela al lui Felix Aderca, nu fără o disociere importantă. Puțini dintre craioveni știu că Aderca a venit la doi sau trei ani la Craiova de undeva din Moldova, a stat până în adolescența târzie aici, a făcut studiile tot la Liceul Carol I, cu probleme, a fost exmatriculat din toate școlile din România pe motive politice cu sens opus celor cărora va trebui să le facă față maestrul Calleya în târziile ani șazei. Și, totuși, spuneam, cu o notă disociativă pregnantă, în sensul că, spre deosebire de Aderca, cel ce și-a exprimat adevseori insatisfacția pentru Craiova și craioveni și nu s-a mai întors, iată că Ulise - Calleya a revenit la Craiova, cartea mărturisirii sale apare la Craiova și toate celelalte evenimente care o circumscriu sunt localizate aici, constituind, cred, un punct de orgoliu și o provocare pentru viitor.

Mircea Moisa: istoria nu este prezentă aici ca o abstracțiune

Parcurgând cartea *La pupitrul vieții... Octav Calleya* am fost impresionat faptul că situarea în istoria trăită nu este una pătima-

șă, ideologizată; mai mult, istoria nu este prezentă aici ca o abstracțiune pe care omul nu o poate înfrunta. Dimpotrivă, istoria o fac oamenii. Și dacă istoria a pus obstacole în cazul unui tânăr în devenire, Octav Calleya, nu doar istoria a fost de vină față de o personalitate în devenire, cu o vocație profundă, ci și unii dintre cei cărora istoria le-a facilitat accesarea în poziții pe care nu le meritau. Este o realitate în orice epocă, dar în fața unui astfel de destin, Octav Calleya s-a aflat „la pupitrul vieții” prin muzică, vocație supremă a sa. *Muzica este o artă pentru că se adresează sufletului, este o știință pentru că are legi și principii matematice, este o revelație mai înaltă decât filosofia pentru că îl apropie pe om de Divinitate.* Am citat din Ludwig van Beethoven.

Ovidiu Ghidirmic:

descinde direct din Ordinul vestiților cavaleri de la Malta

Muzica este un limbaj universal. Este limbajul sunetelor. Orficii, doctrina orfică din Antichitate, puneau muzica la baza universului. Este mitul lui Orfeu, legendarul poet trac, care, cu lira lui, îmblânzea fiarele și cobora întreaga natură într-o vrajă extatică. Orfeu este prototipul poetului dintotdeauna, primul mare poet al lumii, sinteza muzicii cu verbul.

Am trecut de la muzică la literatură, ca să vorbesc cu mare plăcere despre Octav Calleya, Oti, cum îi spunem noi, colegul nostru de la Liceul, pe atunci, Nicolae Bălcescu, astăzi Carol I. Vedeți ce nedreaptă e istoria? Cât de nesigură e istoria? Ieri Bălcescu, azi Carol și tot așa o ținem. Am fost colegi. Toți aveam o boală artistică. El avea muzica, lua lecții de vioară și de pian, mergeam la el acasă, știam ce face. Eu recitam, eram un recitator împătimit, dar, dacă mă iau după teoria ratării a lui Nae Ionescu, toată lumea ratează, numai rața ratează. Eu am ratat talentul meu de actor și am devenit critic literar și profesor. Sora lui era o balerină atât de vaporeasă, de serafică, uluitoare, Mary. Dar și poetă.

Vreau să spun că neamul Calleya, pe linie paternă, este spaniol, de origine malteză. Descinde direct din Ordinul vestiților cavaleri de la Malta. Am avut mereu o relație specială și ne-am simțit foarte bine: eu, țaran oltean, el, descendent din Cavalerii de la Malta. Ne-am înțeles admirabil. Toate rămân în memoria acestui uriaș liceu, care este Colegiul Național din Craiova.

Cartea aceasta este scrisă de Ion Munteanu, poet, eseist, om de cultură. A scris o carte de referință despre Lucian Blaga: *Mit și filozofie în opera lui Lucian Blaga*. Am răsfoit *La pupitrul vieții... Octav Calleya* și mi-am dat seama că este vorba despre colegul meu Octav Calleya, care este un model de *self made man*, de om care s-a construit și s-a modelat pe sine. Cartea aceasta de interviuri a lui Ion Munteanu se citește cu plăcerea unui Bildungsroman, un roman al formării și devenirii unei personalități.

Mă bucur că pot să spun aici, acum: Oti, bine ai venit acasă!

Ion Munteanu:

maestre, lucrurile acestea trebuie să rămână

Eu nu am decât meritul de a-l face pe maestrul Calleya să se destăinuie. Am avut șansa enormă să întâlnesc o asemenea personalitate, care are o istorie fabuloasă. Într-un context anume, spunându-mi ceva din viața dumnealui, am avut o tresărire și am spus: „Maestre, lucrurile acestea trebuie să rămână, trebuie să le afle lumea, trebuie să fie cunoscute, pentru că sunt fabuloase. Erau lucruri care țineau de biografia, de rădăcinile dumnealui. Sunt, pe linia paternă, în familia sa, înaintași care au plecat din Spania, izgoniți, se pare; dumnealui nu este foarte sigur dacă așa stau lucrurile, dacă erau evrei sefarzi sau nu, dar au plecat la Malta, unde au devenit cetățeni englezi. De acolo, au plecat la Istanbul. Bunicul dumnealui, arhitect care a studiat la Belle Arte, la Paris, s-a întors în țara natală, deci în Turcia. Trecând prin România a cunoscut o româncă, bunica maestrului, de care s-a îndrăgos-

tit și nu a mai plecat de aici. A rămas, căpătând cetățenie română prin decret regal în anul 1900. A rămas aici și a construit case, care și astăzi dăinuie. Una dintre ele este casa lui Ion Voicu, unde trăiește astăzi familia lui Mădălin Voicu; alta este o casă din Piața Romană, vizavi de Academia de Științe Economice. Lucruri trainice, care și astăzi se păstrează, așa cum și maestrul face lucruri trainice. Deci o rădăcină este spaniolă, alta este românească, prin bunicii dinspre mamă. Povestindu-mi asemenea lucruri am rămas uimit și am zis: „Maestre, trebuie să facem o carte pe tema asta, spuneți lucruri de care eu n-am auzit, lucruri extraordinare”. Replica nu a întârziat: „Să fiți dumneavoastră sănătoși, sunt în discuții cu câțiva biografi, deja umblu cu întrebările prin buzunare, peste tot prin lume, pe unde am concerte”. Și scoate o hârtie cu vreo 150 de întrebări ale unui ziarist, scriitor, la care dânsul nu avea timp să răspundă. Ocupat tot timpul cu muzica, cu concertele, cu conferințele, cu juriile în care este membru la concursurile internaționale, nu avea timp să răspundă și, atunci, i-am propus ca, atunci când ne întâlnim, să povestim ca doi prieteni care s-au întâlnit și rezonază într-un anumit fel, să-mi povestească aceste lucruri din viața dumnealui. Le-am înregistrat pe reportofon și așa s-a construit ca un bulgăre de zăpadă, din ce în ce mai mare, o carte care, vreau să vă spun, este una emoționantă, este un model.

Maestrul, așa cum s-a spus și aici, oferă un model de viață, un model al unui om care a izbutit în viață. *La pupitrul vieții... Octav Calleya. Ghid de sociologia muzicii* este cartea unui învingător. A învins toate vicisitudinile istoriei, toate nedreptățile cumplite pe care le-a întâlnit, nu numai în România, ci și în Spania, pentru că un om extraordinar, un om de talent găsește tot timpul și detractori, și rivali care, prin toate mijloacele, caută să-l sancționeze, să-i diminueze meritele. Dânsul a învins, a ajuns la o reputație internațională. Dacă am

un merit este acela că l-am făcut să se destăinuie, să aibă încredere în mine și să-mi spună lucruri de o sinceritate uneori zguduitoare. Au fost anumite situații când maestrul, rememorându-și anumite momente din viața dumnealui, a lăcrimat. Acest lucru eu am promis că vreau să răzbată în cartea pe care o scriem împreună, deci emoția pe care mi-a transmis-o mie și eu, la rândul meu, vreau s-o transmit cititorilor, să înțeleagă foarte bine cum s-au derulat lucrurile, prin ce a trecut această familie oropsită de istorie, familie descendentă dintr-una de boieri, de moșieri, cu 1000 de hectare de pădure în jurul Curții de Argeș, cu alte moșii în comuna Pietroșani (județul Argeș), această familie care, după venirea comunismului la putere, a avut mult, mult de suferit. Consecințele s-au răsfrânt asupra unor copii în formare, care, pentru a reuși în viață, au trebuit să învețe limbi străine și să studieze un instrument, pentru că nu era sigură viața, nu era sigură intrarea la o facultate, din cauza așa-zisului „dosar”.

N-am vrut să intru în povestea cărții, am vrut să spun doar atât: eu doar am organizat niște informații, pe care dânsul mi le-a dat și am reușit să le pun într-o altă formă, să nu fie un simplu interviu gazetăresc, care îmi amintea de o perioadă când am lucrat la ziar și pe care am depășit-o. Am încercat să o apropiez, dată fiind preocuparea mea de cadru didactic, să o aprofundez și să o cercetez cu mijloacele disciplinei sociologice. Asupra artei, asupra biografiei dumnealui, dar mai ales asupra artei muzicii, m-am apropiat cu mijloacele științei sociologice. Poate că aceasta este a doua mea modestă contribuție, că am reușit să fac o altfel de lucrare, care nu este numai o biografie, ca răspuns la unele întrebări pe care le-am formulat. Lucrul acesta îl datorez colegilor mei de la Catedra de Sociologie, care sunt aici, alături de mine, cum le mulțumesc și studenților mei care sunt aici, pentru că modul de a organiza, de a prezenta acest material fabulos al vieții și experienței maestrului Octav

Calleya, l-am conceput gândind cursuri, discutând cu colegii mei, așa încât să fac un alt fel de interviu, de tip povestea vieții, să aplic alte concepte, investigația, studiul comparativ, studiul de caz, biografia provocată, să vin cu metode ale sociologiei pe care le-am aplicat la domeniul muzicii, studiind fenomenul muzical extraordinar care se numește Octav Calleya.

Maestrul Octav Calleya: credeți-mă, nu sunt decât un bob de nisip

După toate cele spuse îmi este foarte greu să adaug acum ceva. Întâi deschid cartea asta care trebuie să stea așa: eu am fost materia, arhitectul a fost domnul Ion Munteanu. Ca și în muzică, există o melodie, pe care oricine poate să o aibă. Aceasta este pura, genuina creație. Și, pe urmă, nu știe ce să facă cu ea. Aceste două mari sectoare în muzică și în creație, în general, au fost întotdeauna extrem de polemice: ce are valoare? Materia? Sau Făuritorul? Ce-i mai important? Melodia pe care a compus-o Brahms (spun Brahms ca și când aș spune Beethoven) sau ce au făcut cu ea interpreții? Și aici intrăm un pic în partea științifică a muzicii: și una, și alta, dar mai important e cine ce a știut să facă cu ea. De cele 4 note ale Simfoniei a V-a, a Destinului, cel puțin jumătate de secol nici unul din marii compozitori nu au putut să scape și au făcut lucruri mari cu aceste patru note. Vreau să spun că această carte este așa datorită Făuritorului care i-a dat valoarea pe care o are.

Nu știu cu ce să încep. Sunt extrem de multe puncte de la care pot porni. Am pornit cu acesta, fiindcă este cel mai important: relația dintre ceea ce avem în mână și ce s-a făcut. Ca să reiau ideea dânsului, am purtat după mine, ani de zile, aceste peste 100 de întrebări, pe care ar fi trebuit să le dezvolt pentru alți doritori

de o carte. Până când cineva a și avut inițiativa, a venit la mine la Malaga, două săptămâni, ca să începem. N-a fost nici un feeling, nu s-a putut, a fost imposibil. Ce vreau să spun cu asta? Meritul domnului Ion Munteanu a fost că m-a convins în două zile, ceea ce alți n-au reușit în patru ani. Înainte de asta, concepția mea era că fiecare avem o viață, o istorie și are aceeași valoare. De ce să fie valoarea mea mai mare ca a altuia? Abia avem timp să ne ocupăm de lucrurile pe care ni le dorim în viață, în special când este vorba despre artă: „Ars longa, vita brevis”. Și, atunci, ideea mea a fost totdeauna că nu e nevoie să las mărturie. După ce dânsul m-a convins în două zile, mi-am dat seama de două lucruri, pentru care am acceptat totuși, până la urmă.

Cel mai important era că puteam să servesc de mic exemplu celor tineri. Cartea s-a făcut în șase luni de zile. Asta s-a întâmplat exact la 1 ianuarie, când am venit aici pentru un concert. Mi-am dat seama că, de destul timp, am intrat într-o epocă în care eu sunt cel care trebuie să dau exemplu. Nu să fac pe profesorul, ci să dau exemplu. Și, atunci, mi-am dat seama că exemplele pe care le-am trăit eu trebuie să servească unor tineri.

Al doilea a fost și mai determinant, deși intră în același sector al emoției, cu care mă lupt teribil și în acest moment. Acest fapt a fost că mă aflu în Craiova și dânsul era din Craiova. Ori, precum Ulise despre care a vorbit aici domnul George Popescu, și cum domnul Fabian m-a adus înapoi 100%, începând de acum un sfert de oră, m-am simțit din nou complet acasă. Și atunci am zis „Da, o facem aici, o datorez Craiovei, o datorez craiovenilor”. Nu spun asta numai pentru cei care sunteți prezenți aici (mulți vă regăsiți în carte, în cuvinte, fraze, mărturii fotografice), ci pentru toți craiovenii. A fost lucrul cel mai important, pentru că m-am simțit din nou acasă. Când vorbea domnul Fabian, despre cei 40 de ani de când suntem împreună pe scena aceleiași Filarmonici, mă

gândeam cum, recuperând sensibilități, emoții, amintiri, oameni, colegi, am dirijat multe concerte, sute, mii, niciodată n-am făcut statistici, n-am avut acest interes. Într-un concert, după cum știe și maestrul Costin, ai două-trei lucrări pe care încerci să le dai așa cum sunt. Și, pe deasupra, mai ești și cu spatele la public, deci cu toată emoția celor din față și a celor din spate, Ai 2-3-4- lucrări sau o oră, la care, cum se spune, poți să-ți iei un whisky tare sau altceva, ca să treci ora cu bine. Toate acestea nu se compară cu emoțiile pe care le trăiesc astăzi, aici. Era alt punct de plecare, de unde aș fi început, aceste cuvinte, evident obligatorii. Eu am crescut aici, am crescut pe la munții Olteniei, am cântat doine, am plecat de aici cu baladele noastre. Jumătate din viață am trăit aici, jumătate, la Malaga. Malaga e la malul mării. Am descoperit altceva: contrastul muntelui, al bradului falnic, al codrului, al doinei. Am descoperit cele două infinite: al cerului, care se întâlnește cu apa mării, adică libertatea infinită de spirit. Ceea ce ne unește este, cu siguranță, pământul. Numai el conferă siguranță. Unicul lucru care mă trece pe mine de la siguranța pământului în infinit este nisipul. Asta m-a dus totdeauna cu gândul la Sahara, deoarece din Malaga se vede Marocul, marile dune mișcătoare. Din ce e făcut tot acest deșert? Numai din nisip. Credeți-mă, nu sunt decât un bob de nisip. Atât. Dacă pot să servesc pe post de exemplu, pentru că sunt obligat s-o fac, o fac, ca profesor, ca educator. De aceea, am acceptat să facem această carte.

Repet: Nu sunt decât un bob de nisip, însă din toate boabele de nisip fac acele dune mari, care se mai și mișcă singure. La fel avem, deci, o forță, la fel avem emoții, la fel putem să ne mișcăm unii pe alții și, în special, să ne stimulăm. Acest stimul a fost ideea de a accepta această carte, care astăzi, împlinind cuvântul domnului Fabian, mă face să simt că sunt 100% craiovean.

A consemnat C. Dragoste

zmei cu fustă

Olovitură puternică, dar nedureroasă la cap, mă trezește brusc. Nu e nimic anormal în lipsa durerii – tresărind în somn, am dat cu capul de zid. Mirosul de vespasiană al saltelelor mă lămurește în privința locului în care mă aflu. Nu mi-e greu să mă ridic. Priveștiștea e cam înghesuită, însă nu insuportabilă. Cel puțin treizeci de paturi frumos sau de frică aranjate îmi infirmă teama că aș fi la spital. Da... Dar de ce mă dor toate oasele? Sau or fi mușchii? În nici un caz mușchii, pentru că tu ești gras și ai doar mușchi lipidici! mă tachina Narcisa. Nu e la spital. Nu e mirosul spitalului. E... Da. Văd că e imprimat destul de deslușit, cu litere de-o șchioapă pe o zeghe lăsată pe un pat alăturat. E oficial... Sunt la penitenciarul din Deta. Singurul lucru bun e că sunt aproape de Timișoara. Trebuie să vină cineva în curând să mă viziteze. Dar cine știe... Poate apuc să ies înainte de vizite.

În spatele meu, trei bărbați chei scobesc o lubeniță lunguiață cu dungi, care pârâie de coaptă ce e la fiecare întâlnire cu o lamă improvizată din plastic albastru de brichetă chinezească. Doar unul taie din ea. Nu e manierat. Își taie lui primul. Felia e instabilă. Se rotește cel puțin o dată când e despărțită de feliamamă.

– Bună, bă! E bună rău!... A băgat nevastă-ta țuică la greu! A băgat cre'că cu aia de 100 de mililitri! Mdea. Uite! A mea are și gaură de seringă în ea! explică unul, înlăturându-și cu bobârnacul sâmburii negri de pe miez.

– Tu ce te uiți, bă? mă întrebă unul.

La zdup tre' să fii dur, că altfel îți-o iei în cur! Bună vorbă... Hai s-o folosesc!

– Nu mă uit! Privesc!

– PRIVESTI?! Buun. Lasă că diseară o să te privească Ucrain în ochi!

Nu mi s-a părut un nume chiar așa de neobișnuit Ucrain. Dacă stau să mă gândesc, e o simplă poreclă. Și, la urma urmei, porecla e mai nevinovată decât omul stigmatizat care o poartă. E plină lumea de Venuși, Loredani, Lavini și alte prenume feminine transformate special de mame pentru băieții lor frivoli, trecuți de foarte mititei prin neplăcuta experiență a fimozei.

Ucrain?! Din cunoștințele mele cumulate cu intuiția benefică a secundeii așteia, provenită din frica mea de penitenciar, Ucrain ar trebui să fie șeful camerei.

– Nu mă mai beli, mă! De ce te uiți așa insistent? mă chestionează încă o dată același bărbat, probabil învins de alcoolul vaccinat în lubeniță.

Prefer! Deci am dreptul să am o opțiune. Eu... Ce interesant? Prefer urina saltelei în locul muștrărilor acestor bețivani, care probabil s-au chinuit să fure o vacă ori și-au înfipt degetul în fundul unui vier, ca să-l fure pe silent. Mai mult ca sigur că pentru o vacă au intrat. Mi-e un pic de teamă, dar mai bine îl aștept pe acest Ucrain. Poate că el este mai dezghețat.

Am adormit în sfârșit. Îmi dau seama după miros. Miroase bine la mine în vis. Eu sunt singurul care bese aici. Sunt singurul care scuipe și care se taie la gură cu paharul. Nu am visat mare lucru.

Valeriu Șchiu

Doar banalele mele călătorii cu un tramvai arhi-aglomerat, o conservă cu vatman ticșită de moși supărați pe cruditatea mea vizibilă cu ochiul liber, supărați pe tineretea mea. E cald în tramvai. Mai mult de jumătate din călători dau mai mult de jumătate din pensie pe medicamente, care și ele sunt compensate și deci cumpărate la jumătate de preț. Simt și cred că simt bine! Un moș, care seamănă izbitor cu Anuşavan Salamanian mă urmărește cu privirea și încearcă – pe cât poate el de subtil – să sufle boala lui la mine în gură. Nicio lege nu interzice asta. Trebuie să mă mut din loc sau să încerc să-mi mut măcar privirea. Gata! Sunt foarte aproape de mâna pistruiată a unei femei. Cunosco mirosul. E TIX! Are încă vlagă bătrâna. Deslușesc și capete de bancnote cu valoare mare la ea în pumn. Și cam atât.

Mirosul de băutură distilată a dispărut din celulă, parcă înlăturat de un spray mirific, o adiere plăcută asemenea unui vânt scurt făcut cu o mișcare bruscă a ușii de la baie, de o curvă proaspăt spălată.

– Nu mă trage în tine! Nu îți face bine! E Deo-spray! îmi spune o voce caldă, dar îndeajuns de coaptă să mă poată speria și să-mi ia gândul de la pișarea ce îmi tulburase somnul.

– Deo-spray? strâmb eu din nas, în semn de mirare.

– Da. Deo-spray. Nu prea îți-a plăcut latina... Deo-spray. Adică sprayul zeilor.

– Și la ce mă ajută pe mine acest spray? Mă ajută cumva să ies de aici? întreb eu curajos.

– Ai noroc că sunt calm!... Altfel... diseară băgau băieții organismul în tine!

Un fel necunoscut de frică m-a cuprins strâns. Și la moartea

lui Othello mi-a fost frică, dar atunci eram necopt și acum e vorba de altceva. E frica aceea de bărbați. Nu e frica de pumn. E altfel de frică. E o frică sexuală, o frică mai rușinoasă decât orice stigmat pus pe sufletul unui mascul. Cum să-i explic acestui om, care folosește același spray cu al lui Dumnezeu, că el confundă virtutea cu disciplina. Cu siguranță că asta e Ucrain. Bărbat bine, dar totuși să mă feresc de el până ies și să încerc să nu mă mai gândesc că sunt aici la Deta, pe strada Vasile Alecsandri numărul 3. Vasile Alecsandri?! Ghiftuiți cărțologi și pușcăriofili... Faceți Nea' un studiu, că, dacă mă gândesc bine, cam toate corecțiile și pușcăriile intra-orășenești sunt pe strada Vasile Alecsandri!...

*

Indiferent de fapta comisă, Poliția te cam ia din pat pe la șase dimineața. Cam atunci se schimbă tura. Te ridică cei din tura a treia și îți iau amprente de la tura întâi, adică cei care lucrează pe zi sau la 8 ore. [...]

Au bătat normal la ușă, civilizată, scurt, bătrânește. Am deschis, mi-au expus grăbiți problema, iar eu am decis, la fel de grăbit, că ar fi bine pentru mine să nu mă împotrivesc în niciun fel. Pe unul dintre el îl știam. Măsa fusese femeie de serviciu la Facultatea de Electrotehnică din Timișoara și se zvonea prin căminul politehnist că el ar fi intrat în Poliție pe datul ei cu curu'.

Sincronizarea a fost perfectă, ca în Biblie. Cele trei echipaje din tura a treia au adus la secție – cam în același timp – câte un individ antisocial. Unii pe mine, alții pe altul și unii cu mustață pe un țaran desăvârșit, în toată ple-

nitudinea cuvântului, un om modern al satului, învins de bătătură, muncă și alcool, și blestemat parcă de Dumnezeu să doarmă cu sapa în pat. Însă noi nu mergeam la răstignire, ca în scripturi. Mergeam la „chestionare”.

Pe mine și pe țaran ne-au băgat în același birou. De celălalt nu mai știu nimic. Primul pe care l-au pus să scrie declarația a fost țaranul. Omul a apucat cam stângaci pixul cu carbură fină pe care polițaiul i-l întinsese.

– Scrie, bă! îi spune omul legii.

– Nuștu!

– Nu știi?! Bene... Cum îți zice lumea? îl întreabă alt polițist mai zelos.

– Mie? Arapu', că sunt mai negru așa...

– Uite ce e, bă, Hara... pule! O să scriu io și tu o să te semnezi aici! Dea?!

– Ce să fac?! întrebă omul nedumerit, vădit stânjenit că polițaiul îi pocise atât de rău porecla.

Se uita fix la degetul arătător cu care polițistul ținea hârtia. Se gândea poate să sară la el și să-l descărneze cu dinții, ca o știucă înfometată, dar ceva îl oprea. Știu ce era. Era frica de bătaie. Amândoi auzeam cum în celălalt birou în care îl duseseră pe al treilea, cineva se ruga de altcineva să nu mai dea.

– Să te semnezi... Să te iscălești...

– Aaaa! Aha! Da, șăfule! Mă iscălesc, cum să nu!

Îmi amintesc doar frânturi din ceea ce murmura polițistul în timp ce îi încropea lui Arapu' declarația: furt rulmenți... Întreprinderea de Mecanică Fină... Apoi l-au luat și, inevitabil, a venit și rândul meu.

– Tu? Ești vinovat, nu?

– Nu, răspund eu.

– Pe dreacu'! Ai băgat o fată în spital și ai mai fugit de la locul accidentului!

– Nu am fugit! M-am urcat și eu cu ea în salvare...

– Păi de ce?

– Nu-mi era bine. Îmi venea aiureală de la stomac.

– Mdea. Vezi că te acuză și alde mă-sa...

– Știu.

Nu era nimic nou. Polițaiul încerca doar să mă sperie. Credea că nu știu că mă acuzase și a bătrână. Exact la poarta spitalului, femeia a venit la mine ca o albină gonită din roi și mi-a țipat în față.

– Bă, mamă! Ești un nenorocit! Un... un golan!

Nu i-am răspuns. Am vrut să dau să plec, dar ea se tot înfigea în mine și mai pornită, cătându-mă cu privirea.

– Ai văzut-o cum e? Bă, mamă, bă! îmi zice ea între două tușituri scurte. Mai bine o regulă bine decât să o pocești în halul ăsta!...

Semăna cu fie-sa. Prea multe alune. Poate că și asta m-a atras spre progenitura ei, că doar toți bărbații știu din născare că femeile cu alune proeminente pe față au un libido impresionant.

*

Îmi părea rău și de mine, dar, fără să știu de ce, îmi părea rău și de Arapu'. Măcar el furuse din prostie. Eu însă căzusem la închisoare din cauza femeilor. Probabil că de asta dorise și Ucrain să mă cunoască. Bănuia că fusesem pește. Nici pe departe. S-a convins singur că sunt pește, dar altfel de pește. Cu toate că nu aveam să stau mult la Deta, eram peștele de care balta lui mociroasă avea mare nevoie. Frica de muncă și foamea de carte mă făcuseră să am mai mereu o lanternă aprinsă în burtă. De aceea, eram calea lui spre lumină.

– Spune-mi, de ce plăcere îți-e dor? m-a întrebat Ucrain într-o zi.

Trebuia să fii sincer cu acest raket pocăit.

– Păi... Aveam o plăcere cam neobișnuită când eram mic. Mi-e dor să stau în cadă, să bag capul la fund în apa caldă și să ascult pentru câteva secunde bâzâitul știrilor de la televizorul din dormitor.

Am crezut că-l surprind. Dar mai degrabă i s-a părut cam banală plăcerea mea.

– O să îți-o îndeplinesc! Dar o să trebuiască să te mulțumești cu o albă. Vrei neapărat la știrile de seară?

– Da. Tu ce vrei în schimb? îl întreb eu, surprins.

– Vreau să-l întreb pe senatorul Berbecaru care e Regula celor nouă F?

Atât mi-a zis. Două zile nu m-a băgat în seamă. Eu știam deja această regulă. Nu aveam nevoie de Berbecaru ca s-o aflu. Dar poate că Ucrain o știa și el și credea că Berbecaru – din curiozitate – o să vrea să o afle.

Înainte să-l abordez pe Berbecaru și să-mi câștig albia, l-am cătat pe Arapu'. Am ajuns la concluzia că nu se merită să fii cătuși de puțin discriminant în pușcărie. Țigan, român, țaran coclit... e tot al drac. De aceea l-am cătat pe Arapu', ca să mă salute cu palmele lui bătătorite și să-i admire neglijența cu care își purta câteva fire crescute în popul nasului.

■ Liviu Andrei

strada Traian Demetrescu, nr.31. Casă de cultură

Concursul Național
de Poezie
„Traian
Demetrescu”,
ediția a XXXI-a

Premiul al II-lea

**GEORGE
CHIRIAC**

19 ani (Onești, Bacău)

autobuzul

pentru tine aș construi o măsură
uriașă
de fapt un autobuz roșu
sub forma unei măhuri
cu aripi vrăjitoarele nopții

vor călători mai ușor înfig acul
în buncăr intru prin monezi
prin organele
celui ce imită pușculița
la celălalt capăt cineva
se zvârcolește
mă gândesc la toate chestiile mi-
nuscule
o pată de sânge pe un perete
e de fapt o gură întri

și înăuntrul
găsești ceva ca o frunză de pod-
bal
câțiva porci slinoși
mănâncă popcorn
râd
grohăiesc cu râturile
se uită la tv
spun bancuri cu ceaușescu urc

la tine în lift
mă gândesc întotdeauna că sunt
claustrofob dar de fapt nu sunt
vreau să te felicit pentru noul tău
roman
l-am citit mi-a plăcut plasturele
pornește de la mâna ta și nu știu
unde
se oprește salut matilda
bine ai venit
aș urca milioane de scări pentru
tine
aș dormi în puțul liftului alături
de
creaturile nopții
în plapuma lor plină de acarieni
apoi plutim greu nu
mai avem nicio putere
de aici de sus europa

e doar o moluscă
bătrână și surdă se ascunde în
pahar
deși nu o caută nimeni
apoi apare visul
noi doi ținând în
mână un cartonaș plin de sânge

de la aragaz
la un gnom

miruna nu te mai grăbi nu
prinzi niciodată primul
autobuz de dimineață știu
de la tine englezii nu celebrează
niciodată ziua
recunoștinței apoi îți simt răsu-
flarea rece în ceafă ca

ca o piață rea degeaba te strădu-
iești știu
sigur când mi se face dor
de tine aprind
toate ochiurile de la aragaz un
gnom

face radiografia unei mânuși
de baseball și în interior sunt lu-
pul cel rârârit și
meschin mojo jo jo cu creierul
matusalemic
și micuțul adolf hitler nu mai
vreau să
văd pe nimeni nu mai vreau să-
mi imaginez
nimic aici este raiul tuturor
răutăților din pereți ies
lebede zburătoare și aterizează pe
lacul

din mijloc uimit
îmi văd
reflexia în gheață apoi imaginea
se descompune
matilda rânjește arată cu degetul
și zice
uite-i pe cei trei cartofori
se fugăresc pe vinilul care
se învârtește la pick-up
și se învârtește

imagini din nord

lângă
coloanele de
beton din gara de nord sunt

oameni cu geamantane negre
ca niște sicrie
pline cu inimi

mai mici sau mai

mari apoi imaginea
niște animale fără
zgardă
fără botniță fără stăpân se uită la
ceas
mănâncă un sandviș

nările lor încălzesc awrul
matilda se ridică și ia bisturiul
elefanțelul și

dispare

Premiul al III-lea

**VLAD IONUȚ
SIBECHI**

23 ani (Boroaia, Suceava)

nu am scris
niciodată poeme
de dragoste

dar aș ieși la fereastră cu o pan-
cardă mare
cum erau alea de la revoluție să
răcnesc
fără să-mi pese de nimeni că fie-
care secundă
fără tine îmi găurește stomacul
mai tare decât cancerul ăla nenor-
ocit
la noapte va ninge buzele tale
îmi vor ține
de foame
nu știm nimic unul despre altul
stăm într-o cameră

goală
și viitorul e un paparazzo
care inventează scandaluri
sexuale

sunt același de fiecare dată
te ating ca o funie udă și te țin
cât mai aproape
să-ți aud gândurile mă găsești
în piața publică cerând decapi-
tări
vreau doar să fii fericită
știu că te hrănești cu sufletele
condamnaților la moarte

ninsoarea de la noapte îmi va în-
cetini boala
pentru o secundă
voi crede că se mai întâmplă și
minuni
ascultă e cântecul nostru ține-mă
de mână
înăuntrul meu ninge cu un lichid
alb-vâscos

sebastian locuiește

în sticluța luid e fanta madness
și toată lumea
respectă asta i se acordă liniște
bilete de tren gratuite și câteodată
un colț de mamut drept talisman
la 00:00 când se difuzează thriller
pe mtv monstruleții
de sub pat citesc jurnalul intim al
lui sebastian
au cozi spiralate și ceasul dat cu
o oră înapoi

dar nu e vorba de ora exactă de
punctualitate
sau legea proprietății private
e o zi rotundă ca sfecla roșie
sebastian mă torturează cu flas-
hbackuri și botoșei
plușați avangardist
diseară vom vorbi despre avor-
turi
și doamna ivanov de la trei
o să bată cu șoldul ei metalic
în țeava de la gaze

after party

mi-ai întors spatele izbînd vorbe-
le alea
ca într-un sac de box
„e mai ieftin să plîngi azi decît
mai târziu inspiră... expiră
e ca la maternitate numai că de
aici nu se naște decît
un ghemotoc de nostalgii” (+pa-
tetismele de rigoare)
îmi amintesc că am vrut să te jug-
nesc cum merita
dar am înghițit cu noduri ca
atunci când îmi face sor-mea om-
letă cu roșii

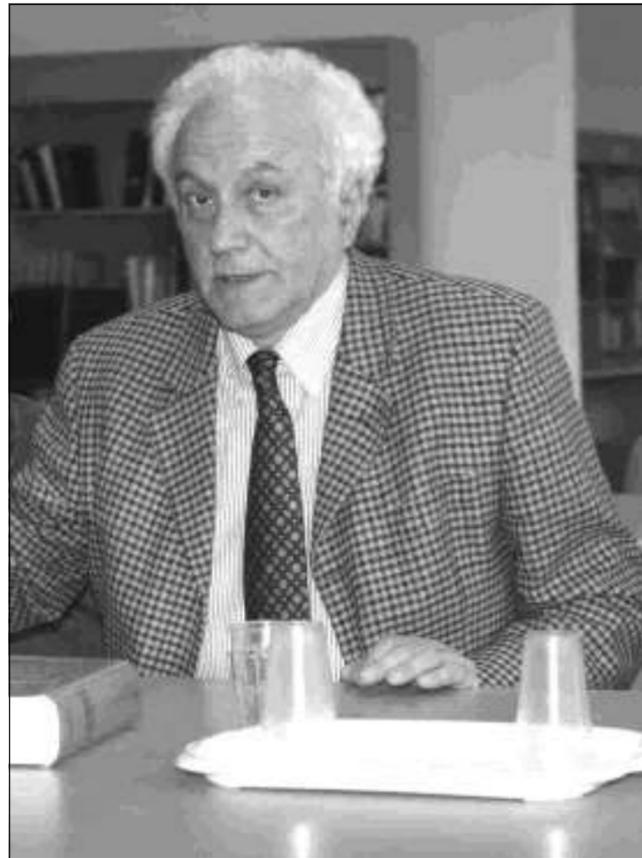
ai rămasn o parte din mine și în-
cerc să te elimin treptat
ca pe un chist sau ca pe acnea pe
care o storci nemilos în oglindă

știu că-mi anticipezi orice mișcare
și-ți lași amprenta prin toate lo-
curile pe unde trec
miroase a tine pe scara blocului
și pe holul universității

you like screwing with my mind

dacă greșesc nu mă lua în serios
înjură-mă offline fă-mi mustăți în
toate pozele
și leagă-te de pasiunea mea tîm-
pită pentru snooker

a plecat Marin Mincu

Personalitate de prim rang a literaturii române, Marin Mincu ne-a părăsit la fel de imprevizibil cum ne-a obișnuit să-l știm în toată existența sa publică. Fiindcă el face parte din acea rară familie de spirite al căror destin a fost ilustrat de legendarul rege Midas, blestemat să trăiască sub pecetea unei forțe care îl exceda și făcea ca valoarea celor mai banale lucrurilor să crească subit până la absolut. În cazul lui Marin Mincu, dincolo de performanța profesională, prin orice gest al lui declanșa seisme de conștiințe și irupții de creativitate, capabile să reconfigureze axiologia unei comunități.

Prodigioasa activitate literară, în care s-a ilustrat ca poet, critic și istoric literar, semiolog și eseist, de-a lungul a patru decenii, încununată cu prestigioase premii internaționale, dintre care nu pot fi trecute cu vederea Premiul Eugenio Montale, Roma, 1989 sau Premiul Herder, Universitatea din Viena, 1996, dar și altele, s-a împletit constant cu aceea de animator pătimaș al vieții literare românești, pe care a promovat-o cu putere ca profesor la Torino și Florența, dar și în țară prin instituții pe care le-a creat: Editura Pontica, revista Paradigma, cenacul Euridice și chiar o Facultate de Litere la Constanța.

Născut la Slatina, județul Olt în 28 august 1944, Marin Mincu a ilustrat aproape desăvârșit prototipul olteanului, cu însușirile și defectele speciei: dinamism, optimism și temeritate, ca sub efectul unei beții cu șampanie, care îl face imaginativ-delirant, trecând cu iușeală uimitoare pentru neavizați de la declarații patetice de afecțiune la agresivități îngrozitoare, consummate instantaneu în fulgerări verbale, producătoare mai-degrabă de adversități decît de

amiciții sau recunoștință. O subiectivitate nemăsurată, deși sinceră și în fond generoasă, dă impresia de inconsistență și fanfaronadă, acolo unde inteligența lui strălucită surprinde profunzimi și conexiuni inaccessibile altora.

Invitat în urmă cu câțiva ani la Colocviile și Premiile Mozaicului, Marin Mincu a găsit în Craiova locul după care, probabil, în secret, tânjea. Deja de mai mulți ani colabora cu George Popescu la editarea Paradigmei. De la primul contact cu Mozaicul și editura Aius a început o colaborare constantă, aici lucrându-se nu numai Paradigma dar și mai multe cărți de la Pontica, iar prezența sa la manifestările anuale ale Mozaicului a devenit obișnuită.

Au fost multe ore și zile de lucru în redacția noastră, amintiri unice pentru mozaicarii care i-am fost aproape în acel sacerdotiu pe altarul literaturii, unde Marin Mincu dădea măsura deplină a calităților sale de cărturar și de om. Au fost raporturi de impecabilă onestitate și de infinită prietenie. Prezența multor mozaicari în paginile Paradigmei ca și dorința sa de a lansa la Craiova O panoramă critică a poezie române din secolul al XX-lea rămân mărturie nobile sentiment care și-a găsit aici mediul potrivit pentru a înflori.

Pe 4 decembrie îl așteptam pe Marin Mincu în redacție pentru a definitiva un nou număr din Paradigma și volumul VII din Dosarul Cenaclului Euridice. N-a mai venit, fără să ne anunțe!

Vom lucra ce am început, Marin Mincu, și vom lua BT-ul de la Doamna Ștefania! Ne vei lipsi, dar vom lua plăcinta și berea!... Și te vom aștepta!...

La revedere, Marin Mincu!

■ Nicolae Marinescu

■ ION BUZERA

dincolo de poezie („nebulia de a nu mai scrie poezie”)

Nu încapă îndoială: Angela Marinescu este, din când în când, o mare poetă. Consensul critic destul de cleios de care are parte pare s-o incomodeze (sau ar trebui, orișicâtuși de puțin!) și, de aceea, ar mima logoreita în vogă, ar vrea să scrie, chiar dacă îi este foarte greu, și texte premeditate mai slabe sau slabe pur și simplu, „natural”- mediocre, care să-l pună (pe el, pe consens) în dificultate: „un critic literar a scris acum vreo/ treizeci de ani/ că am forță interioară/ și că voi izbuti/ până la urmă/ să conving/ nu am convins pe nimeni/ și nu am forță interioară/ decât atunci când mă cert/ pentru un fleac cum ar fi/ că toți poeții cred în prietenie/ ca în Dumnezeu/ numai eu nu cred/ și de aceea mă cert și nu am prieteni/ poate ceva prietene/ dar povestea cu prietenele/ nu se pune, e altceva./ o lume rece în afara unei lumi și mai reci/ pe mine prietenii bărbați/ mă înfricoșează/ și, în același timp, mă atrag./ ca un pahar de vodcă/ infectat cu sânge” (*Atracție*, p. 17). Tema dominantă a *Problemei personale* (Editura Cartea Românească, 2009, 72 p.) este chiar a fugii (imposibile, *tout de même*) de poezie, de „răspunderea” de a (vă) livra pe bandă rulantă poeme memorabile, pe care nu neapărat că nu le meritați sau pe care vă prefăceți că le înțelegeți, dar de care eu, poeta, Angela, m-am cam plictisit.

Vreau să văd dacă pot scrie „normal”, deși știu că nu pot, că orice aș scrie nu este altceva decât o formă a refugiului tot în scris, că poezia mă obsedează, indiferent cât aș blama-o. Și o blamez, nu glumă: „la autopsiile la care am participat/ vulnerabilă la frig/ cu ferestrele larg deschise în orice anotimp/ de-a lungul anilor/ ca studentă la medicină/ cu formolul răscolit de mâinile/ noastre inepte/ și precise/ ca orice instrument tehnic/ aplicate direct pe mort/ niciun cadavru nu a fost/ mai aproape de perfecțiune/ de revolta lividă și cenușie/ și de obscenitatea ultimă/ aceea care te mai ține în viață/ la sfârșitul vieții/ ca poezia” (*Amintire de medicină*, p. 53). Bref, continuă prezumtivul monolog, măcar pentru mine „realitatea ultimă” are un nume.

Cel puțin jumătate dintre poeziile culese în *Probleme personale* sunt arte poetice dure, „antipoetice”, autoeviscerante, scrise în stilul consacrat, dar parcă având o sticlire și mai cinică, dar și mai obosită: „pentru că am îmbătrânit din greu/ până și-n scris, cu ochii/ adânciți în orbite/ și am devenit o profesionistă/ agresivă/ nu ca U. V. Z. X./ îmi pot permite să mă joc/ în gura mirosind a gin./ deh, ginul îndoit cu vin,/ a bărbaților macho și fanți de cafea/ încheiați la toți nasturii

până în gât/ ce mi-au plăcut mie atât de mult/ încât./ acum./ mă convertesc în abur./ aici, pe loc./ cu gândul/ la o perucă.” (*Lung ocol inutil*, p. 11). Ceva nu are, prin urmare, cum să nege Angela Marinescu: faptul că, imediat ce începe să existe cumva, să-și amintească ceva, să simtă orice, poezia – ca un animal de casă – începe să dea din coadă. Când adorabil, când săcăitor, când transformat ca daemionii din *Busola de aur*, e peste tot: „mă plimb până la capăt; pe-acolo trece, pe undeva, pe la/ marginea propriului parc solitar și compact, un șobolânel/ gri cu coada tare ca piatra, ascuțită și lungă/ ca un vers vechi ce se târâște/ mi-aș da viața să nu mai văd o asemenea coadă./ niciodată./ sau să nu existe. Mă cutremur de scârbă ca în fața/ morții./ ce-i și cu șobolânelul ăsta; o mică fugă peste/ urme nenumărate/ călcate cu piciorul/ pentru a evada, apoi, haotic/ și, în același timp, precis;

acesta este orizontul./ numai acolo se joacă, tragic, șobolanii./ pisica neagră a intrat cu totul în gaura șobolanului./ un pumn de pământ izbit în mutră.” – *Plim-*

atrocitatea îi face bine. Un argehianism foarte filtrat, trecut și prin suprarealism, e vizibil în unele din fragmentele acestei curse nebune scris/existență/

bare, p. 49. (Ultimele două versuri mi se par inutile). Poezia devoră realul care devoră poezia. În afara acestui „circuit vital” se joacă numai șobolânelul, de capul lui. Eul e mai întâi „cutremurat”, apoi își înțelege eroarea și intră în „jocul” șobolânelului, în straneitatea lui pură, cu alte cuvinte „tragică”. El este „tragic” pentru că a intrat în raza vizuală a poetului. Căci poetul este acel ins care vede, într-un prim timp, dincolo de rețelele inutile de cuvinte și, într-un efort secund, dacă poate, descrie ce vede, adică revine la inevitabilele rețele. Angela Marinescu nu are nicio rețineră, niciun spasm, nicio dificultate în a descrie ce vede. Ba chiar se vede că

scris: „este dreptul meu de a face caz, pe de altă parte, de un asemenea/ dar de la Dumnezeu, să nu și se întâmple, de fapt./ nimic./ să nu simți nimic și, totuși, să te legi la cap cu niște/ cuvinte/ ce se apropie tiptil, de tine, ca șobolanii întunecați și/ să le diseci/ până la epuizare./ și nu știu cum naiba dar fiecare cuvânt ce m-a trăsniț/ în față/ s-a convertit, din toate punctele de vedere, într-o întâmplare/ semnificativă/ nici să fi vrut în ruptul capului și nu s-ar fi petrecut/ atât de rapid, de constant și de mortal./ de aceea, zic, nu vă luați după mine [pulsione eminesciană foarte puternică aici, n. m., IB] și, mai ales, nu/ mă judecați./ strămoșii mei au fost preoți și hoți de cai/ iar eu sunt o hoată bătrână/ și unsă cu toate unsoarele.” (*Coincidențe*, pp. 59-60). Poeții moderni și postmoderni de felul Angelei Marinescu trăiesc un paradox destul de sângeros: fără viață nu poate fi poezie, dar aceasta este cea care devitalizează cel mai mult, absoarbe energiile de tot soiul și le transformă în ce vrea ea. Întreaga creație a Angelei Marinescu conține suficiente indicii că orice protest împotriva acestei din urmă tendințe e totalmente inutil.

Dincolo de poezie nu poate aștepta decât șobolânelul gri: adică tot un fel de poezie.

Valeriu Schiau

Crăciunescu, Pompiliu, *Vintilă Horia: translittérature et réalité*. Éd. l'Homme indivis, 2008, 230 p.

Tematic, opera lui Vintilă Horia este scrisă sub zodia *căutării de sine*, a cercetării Adevărului care nu depinde de timpul istoric, o căutare pe care Pompiliu Crăciunescu o situează atât „prin” și „de-a lungul”, cât și „dincolo” de domeniile limitate ale științei, artei și filosofiei, adică undeva la intersecția acestora, în zona lor de dialog – fapt ce motivează pe deplin alegerea unei grile transdisciplinare, în condițiile în care transdisciplinaritatea este prin excelență o *metodologie a dialogului*.

Prima parte a studiului se numește *Portret în mișcare* și cuprinde două capitole: *Patriile lui Vintilă Horia și Adevărata patrie a lui Vintilă Horia*. Primul dintre acestea se referă la perioada pe care scriitorul a petrecut-o în România, înțelegând ca sursă a „rădăcinilor tăiate” (1915-1945) ale scriitorului, de la nașterea la Segarcea pe 18/31 decembrie 1915, sub numele Caftangioglu, până la pasiunile din copilărie pentru poveștile cu haiduci, romanele de aventuri și istorie, romanele lui Jules Verne sau cele din tinerețe pentru Eminescu, Baudelaire, Cervantes sau Schopenhauer.

Construit în jurul a două teme predilecte pentru universul literar al lui Vintilă Horia – *Eros și Thanatos* –, primul său volum de versuri apărea în 1937 și era intitulat *Procesiuni*, având ecouri livresce din Eminescu, Baudelaire, Blaga și Macedonski, iar din el reținem ce aparține unui imn închinat *jocului vieții*: „Eu știu să mor, dar viața mă strigă undeva...” (*Ludus princeps*). În 1939 apare *Cetatea de duhuri*, un amplu poem ce descrie o călătorie în compania lui Caragiale și în care se vede influența lui Dante, care, alături de Rilke și Kierkegaard, vor constitui o parte din modelele spirituale la care se va raporta în permanență. Fiind atașat de presă la Roma din iulie 1940, el va fi alungat în septembrie de către regimul Gărzii de Fier, căci el nu a fost niciodată membru al acesteia, după cum subliniază Pompiliu Crăciunescu. În anul următor îi va apărea volumul de poeme *Cartea omului solitar*, inspirat din Rilke și, în același an, primește bursa Humboldt și pleacă la Viena. Încă din acest volum se întrevide triada tematică a viitorului romancier: *dragoste, sacru și cunoaștere*, pe care se bazează studiul universitarului timișorean. Proza pe care a scris-o în intervalul 1930-

o abordare transdisciplinară a operei lui Vintilă Horia

1940 este dominată de intruziuni fantastice, întărite de diverse episoade cu caracter oniric și miraculos. În perioada următoare, din cauza războiului mondial, diplomații români din Viena sunt constrânși să plece, iar în septembrie 1945 scriitorul refuză îmbarcarea pe vaporul care trebuia să-l repatrieze, deoarece avea certitudinea sovietizării României, ceea ce s-a și întâmplat. În acest punct al biografiei sale, începe *exilul* din care Vintilă Horia nu s-a mai întors niciodată. „Ce rămâne din această primă etapă de creație și gândire?”, se întreabă Pompiliu Crăciunescu. Un intelectual pregătit să sondeze cele mai profunde articulații ale paradigmei în care se înscrie condiția umană în dubla sa determinare: *a existenței și a cunoașterii*.

Ce-a de-a doua patrie a lui Vintilă Horia este Italia „optimiștilor tragici” (1945-1948), după cum o numește exegetul român. Italia de după război reprezintă pentru Vintilă Horia spațiul în care el simte cum crește viguros în el *antidotul exilului*: „am devenit astfel, cu anii, un european de origine română, dar în sensul medieval și român al cuvântului”, mărturisește el în *Jurnal d'un paysan du Danube* (p. 29). Semnificativ pentru anii italieni de exil este faptul că ei sunt marcați de două figuri emblematice: Sf. Francisc de Assisi, datorită căruia Vintilă Horia a avut revelația *vieții interioare*, și Giovanni Papini, pe care îl socotește „unul dintre fondatorii vârstei îndoielei” (p. 30). Între anii 1948-1953, la recomandarea lui Papini, va preda un curs de literatură română în Argentina, unde se va împrieteni cu Alexandru Frâncu și Nelu Mânzatu (cu care va fonda două reviste literare) și unde se va naște ideea romanului *Dumnezeu s-a născut în exil*. Între 1953 și 1960 va călători în Spania datorită unei burse și începe să scrie în mari reviste spaniole, franceze, italiene, dar și în cele dedicate exilului românesc din Canada și Germania. Majoritatea articolelor vizează complexitatea fenomenului cultural al secolului al XX-lea, mai ales *implicația cognitivă* a creației literare în general și a celei românești în special, punând accentul pe *unitatea cunoașterii* umane ce traversează operele literare – idee ce va sta la baza studiului său *Introducere în literatura secolului al XX-lea* (eseu de epistemologie literară), apărut în limba spaniolă în 1976. În 1960, revine patru ani în Franța, unde primește premiul Goncourt (1960), dar începe „afacerea Vintilă Horia” – scandalul orchestrat de autoritățile comuniste române de la București, care îl acuzau pe scriitor că ar fi fost un gânditor de factură profascistă. Acum scrie romanele din „trilogia exilului”, în care tema exilului și cea a salvării prin sacru și iubire ocupă un rol fundamental. Arta narativă a lui Vintilă Horia crește în

complexitate odată cu diversitatea jocului perspectivelor și a nivelurilor narrative, aspecte ce conduc spre o nouă viziune asupra lumii, teoretizată abia mai târziu. *Complementaritatea contrariilor și viziunea deschisă asupra lumii* sunt idei fundamentale pentru universul prozodic al lui Vintilă Horia și ele traversează nivelurile tematice ale sacrului, iubirii și exilului, ce devine o pecete a vizionarismului și un semn al cunoașterii complete – singura care poate scoate omul de sub tirania vremurilor dominate de cantitate și entropie, după cum sublinia René Guénon. Din 1964 până în 1992, Vintilă Horia se va reîntoarce în Spania, fiind deja un cunoscut romancier de expresie franceză.

Adevărata patrie a lui Vintilă Horia, spune Pompiliu Crăciunescu, este cea a spiritului, iar în cea de-a doua parte a studiului, intitulată *Exil și transgresiune*, autorul va aprofunda această idee. Astfel, în *Divina Comedie*, Ovidius se află în Limb, zonă ambiguă ce reprezintă atât posibilitatea, cât și interdicția de a ajunge în Rai (în latina ecleziastică *limbus* însemna „la marginea Paradisului”), unde ispășește vina de a se fi născut înainte de a se împlini profeția din cea de-a patra *Eglogă* a lui Vergilius. În viziunea lui Vintilă Horia, așa cum reiese din capitolul *Resemnarea metafizică sau despre libertate*, exilul lui Ovidius la Tomis este înțeles nu numai ca o coborâre în Infern, ci și ca fiind sfârșitul acestei ispășiri. Dacă romanul *Dumnezeu s-a născut în exil* reprezintă primul pas al lui Ovidius spre Paradis, atunci putem spune că exilul poetului latin devine o reprezentare a mitului personal a lui Vintilă Horia, deoarece re creează personajul în *lumina sacralului*, trasând evoluția spirituală a personajului ca proces de „autotranscendere”, așa cum apare în concepția lui Basarab Nicolescu. În aceeași ordine de idei, Pompiliu Crăciunescu surprinde cum edificiul epic este întotdeauna dublat de o viziune filosofică, prin urmare valența istorică a operei lui Vintilă Horia nefiind decât o modalitate de activare a dimensiunii po(i)etice a romanescului, fapt ce îl apropie de alți scriitori valoroși precum Mann, Canetti, Jünger sau Heidegger.

A treia parte a studiului, *De la o orbită la alta*, ne dezvăluie universul românesc al lui Vintilă Horia ca *univers terț*, aflat între universul cosmic (exterior) și universul psihic (interior), caracterizat de discontinuitate, iregularitate și mister. Ni se înfățișează un univers prin excelență transgresiv, în care *psycheul* poate trece de la o orbită la alta, se auto-depășește, scăpând de sub dominarea gândirii și a simțirii binare și realizând saltul spre o viziune asupra lumii în care *terțul inclus* joacă un rol fundamental, în sensul că susține tocmai acest salt de conștiință de la un nivel de realitate la altul.

Fără îndoială că studiul lui Pompiliu Crăciunescu repune în discuție esența operei lui Vintilă Horia. Prin faptul că în literatura acestuia există o permanentă căutare a verticalității și indivizibilității umane, opera sa literară este definită ca *translittérature*, adică un tip de ficțiune ce oferă un anumit tip de cunoaștere prin mijloacele umane specifice de care dispune un scriitor, explorând *de-a lungul* mai multor nivele de Realitate corespunzând diferitelor tipuri de cunoaștere și sugerând că *dincolo* de om poate fi ceva mai mult decât suma părților sale vizibile, anume lumile secrete ale ființei umane.

lansare de carte la Alliance Française

Balada prințului truver de Andrei-Paul Corescu

La sediul Alliance Française din Craiova a avut loc lansarea volumului de versuri originale și de traduceri din literaturile franceză și engleză în română, dar și din română în franceză, semnat de Andrei-Paul Corescu, absolvent al Liceului de Filologie „Elena Cuza” din Craiova, al Facultății de Filologie din Timișoara și al masteratului la Cluj, în prezent doctorand în filologie.

Asemeni poetului descris de Charles Baudelaire în poezia *Albatrosul*: „Le poète est semblable au prince des nuées/ Qui hante la fortune et se rit de l'archer” (Poetul se aseamănă prințului înălțimilor/ care sfidează norocul și râde de arcaș), poetul și traducătorul Andrei-Paul Corescu ne transpune în lumea ideală a trubadurilor și a truverilor medievali, care nu numai că

erau compunători de versuri și muzică, dar explicau celor din jur înțelesul lucrurilor, aspirând spre perfecțiune și puritate.

Cartea este structurată după afinitățile autorului, reprezentant al unei lumi în care Omul (cu majusculă) aparține deopotrivă locului natal (Oltenia), Europei (limbile franceză și engleză) și Lumii întregi. Astfel, găsim în cuprinsul volumului editat la ARC – Chișinău poeme inspirate de medievalii trubaduri, truveri și Minnesänger, poeme inspirate de Levantul în care trăim, exotice, ludice, și un ciclu luxemburghez (versuri originale), ca și traduceri din Gérard de Nerval, Charles Baudelaire, Paul Verlaine, Joachim du Bellay, André Velter (francezi), Shakespeare, Byron (englezi), iar din română în franceză este tradus Mihai Eminescu.

■ Corneliu Vasile

■ SILVIU GONGONEA

Iustin Panța

tău), regăsit în varii ipostaze, cu inserții concepute ca un dialog interior, cu modulații care accelerează, moderează sau banalizează discursul. Cu *Lucruri simple sau echilibru instabil* o astfel de poetică este expusă programatic: „(...) te gândești la lucruri simple spunându-ți că, firește, numai lucrurile simple nu dezamăgesc niciodată.“ (*Când un obiect nu și schimbă înfățișarea sau locul*). Poetica „obiectelor“ este completată de o poetică a privirii: „Mă întind în patul care ocupă aproape jumătate din cameră și privesc lucrurile din jur, stau relaxat și le privesc și privindu-le, deodată, simt așa, o bucurie-n mine“ (*Familia*). Volumul în sine poate fi considerat un manual de întrebuintare a obiectelor în care primează același joc inteligent al detașării. Sunt texte de o anumită factură care se apropie de

poanta gravă, care este și ea un infinit joc al disimulărilor: „Eșarfa vișinie nu este «fășie de lână, de mătase etc. Care se înfășoară în jurul gâtului – substantiv feminin. Fr. *écharpe*», este obiectul pe care se depune praful“ (*Obiecte cu întrebuintare schimbătoare*). Privit în ansamblu, volumul lasă balanța să incline spre notația curentă, în miniproze de o valoare inegală.

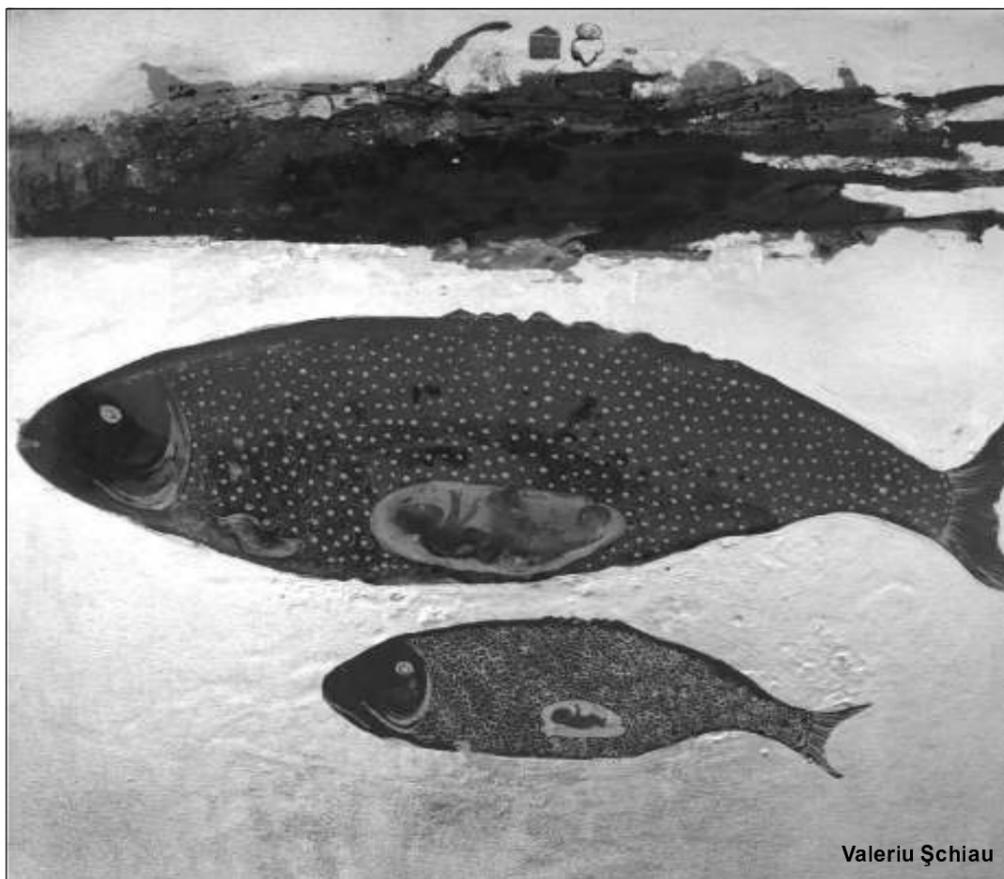
Știința ridicolului este, poate, cel mai reușit joc al dedublărilor și al autosituărilor, anunțat încă din *Obiecte mișcate*. Este zona în care Iustin Panța este cel mai mirceaivănescian, în măsura în care Mircea Ivănescu s-a dovedit a fi bacovian. Derapajele controlate nuanțează demersul liric, locurile sunt interșanjabile, un eu vine să ia locul altuia. Poetul vorbește despre un plictis aristocratic, regal, dar nu dintr-o

pornire augustă, cât dintr-una boemă: „câte lucruri simple în câmpul cu flori până să apar eu acolo; ce plictiseală regală...“ (*Numărul șapte și florile*). Nu de puține ori, în corpul poematic sunt folosite formulări la limita truismului, într-o prefigurare a limitelor limbajului: „Pe muchia care desparte sâmburele de caisă în două/ rareori se așează nisipul,/ sâmburele cade negreșit pe una dintre cele două fețe“ (*Sâmburele și visul*) sau poetul caută, pur și simplu, golirea semnului lingvistic de orice semnificație: „Acea nu era masa: dacă o fixai câteva minute descopereai adevărata ei semnificație – de a nu avea niciuna“ (*Aceasta nu este masa*). Dar cu totul aparte rămâne un poem prin însuși titlul său: *Poem subtil în aparență, în esență ușor ridicol. Și totuși subtil...* Aluziile livești și jocurile in-

tertextuale sunt numeroase. Un poem ca *Sâmburele și visul* este voit eminescian sau, privind mai departe, kantian: „Așa cum aruncând în nisip sâmburele ud de caisă (ud de propriul ei suc),/ nisipul se adună doar pe jumătatea care-l atinge,/ realitatea prinde contur în jumătatea de zi unde se naște visul“. Poemul *Mireasa din Obiecte mișcate* are, evident, o titulatură argheziană. Cu *Banchetul. Echilibrul instabil* avem un model platonician, lucru care-l determină pe Tudorel Urian să vorbească despre poet ca despre „Un Platon al generației '90. Ucenic la școala dialogului“.

Unic rămâne, în schimb, volumul *Limitele puterii sau mituirea martorilor*, subintitulat „roman rusesc“, scris împreună cu Mircea Ivănescu și publicat în 1994 la Ed. Litera. Acesta este un model de turnir poetic, în care magistrul își găsește elevul potrivit și invers. Nu primatul unui model comun îi interesează pe cei doi, din contră, relativizarea discursului, chiar dacă este vizat același referent. Primul poem intitulat *Duelul* îi aparține lui Iustin Panța și este o „artă poetică“ în măsura în care trasează granițele care, în maniera cea mai detașată și, în același timp, ludică, nu vor fi respectate. Dueliștii își încep arta confruntării prin împușcarea martorilor. Apoi toate poemele par a fi un exercițiu al rescrierii și al sabotării „scenariului“ celui alt, o hârjoană lirică ce vizează chiar și cele mai mici detalii ale expunerii: „și au stat strânși în șură – îi împinsese cu un gest/ îndărăt, când îi văzuse venind dinspre oraș (unde lăsa-seră/ săniile?) (...)/“ (Mircea Ivănescu, *Asistând la duel*) ca, mai încolo, să vină și un posibil răspuns: „Săniile veniseră dinspre oraș, din fața unei case de pe strada cu numele unei capitale (...)/“ (Iustin Panța, *Paharele cu șampanie*) ș.a.m.d.

Ultimul ciclu intitulat *Încerc să scriu o poezie*, publicat postum, pare a fi, de departe, bucată cea mai aproape de maturitatea poetului. Scenariile lirice, cu micile scene și „filmulețe“ bizare, nu-și pierd uzul obișnuit, însă limbajul câștigă în consistență, sunt demontate propriile clișee, banalizarea este mai abruptă și poemele-le capătă o nouă tensiune.

Valeriu Șchiu

Văzută aproape de un model organizatoric, poezia lui Iustin Panța este una tipică pentru matricea generației '90. Cu toate acestea, atât de diferită de suprealismul apocaliptic al lui Ioan Es. Pop, de jocurile livești ale lui O. Nimigean, de formula barochizantă a lui Mihail Gălățanu sau de cea a „marginalului“ Nicolae Coande.

Formula lui Iustin Panța este una a mixajelor, cu un filon liric dublat adesea de unul narativ, eseistic sau filosofic. *Tehnica contrapunctului* este cel puțin una dintre mărcile sale inconfundabile, când, în interiorul aceluiași poem, alternează secvențele lirice cu „ieșirile“ narrative. Sporul de autenticitate, despre care vorbește Marin Mincu în *Poezia română actuală*, este și el un câștig al generației, sporul clinic, după expresia aceluiași critic, chiar cu ghilimelele de rigoare, fiind câștigat, pe deplin, abia cu generația succesoare.

Dintre vocile criticii, cea a lui Mircea Martin pare să fie cea mai avizată când vine vorba despre o filosofie personală, una care are în centru „obiectele“ și „lucrurile simple“, singurele care, cum spune poetul, nu dezamăgesc niciodată. Este vorba, de la *Obiecte mișcate* și cel puțin până la *Familia și echilibru independent*, de un model reiterat: „iarăși: lucrurile simple nu dezamăgesc niciodată“ (*Ce frumos arde focul*

● comparativul de superioritate ● comparativul de superioritate ●

PUTERILE NOASTRE ASCUNSE. „de fiecare dată când invidiez pe cineva, și fără a-i dori răul, dar o trec pe lista mea neagră (în sensul că mă deranjează reușitele ei, dar și răutatea, perfi-

dia, indecența) i se întâmplă ceva neplăcut sau chiar rău“. MARIANA ȘORA, *Două jurnale față în față*, Cartea Românească, 2009.

PORTRETUL CRITICULUI ÎN DESCENDENȚĂ MAIORES-

CIANĂ. „criticul s-ar cuveni să fie un anti-iluzionist și un energic. De asemenea, în mod explicit, un configurator de specific național și un bibliotecar informat, chiar neliniștit, pentru masa de informații privind poporul său. Să fie, cu alte cuvinte, un dedicat al menirii sale de dincolo de scriptic, pentru că cine cunoaște mai bine, totuși, panorama puțințelor și virtualităților înăbușite ale unei nații dacă nu cel care ia temperatura imaginarului ei?“. GABRIEL COȘOVEANU, *Discursul critic integrator*, Scrisul Românesc, 2009.

SPIRITUALITATE AURO-RALĂ. „Momentul în care se scrie pentru prima dată într-o limbă este fundamental, ontologic,

transformându-i total calitatea culturalității, scripturalul conținând sacralitate, instituind o tradiție stabilă. Cartea este suportul multor religii, bucoavna este condiția inițierii“. PAUL ARETZU, *Jurnal de lecturi*, Scrisul Românesc, 2009.

VESTIREA -DEMASCAREA SOLULUI. „sună/ ca totdeauna de două ori/ poștașul/ mie n-are cine să-mi scrie/ la fel cum colonelului/ și totuși/ printre atâtea spamuri // în drum spre Genoard// Paradisul pierdut“. GHEORGHE PĂUN, *Guadalquiviria*, Ed. Vergiliu, București, 2009.

questa nemuririi

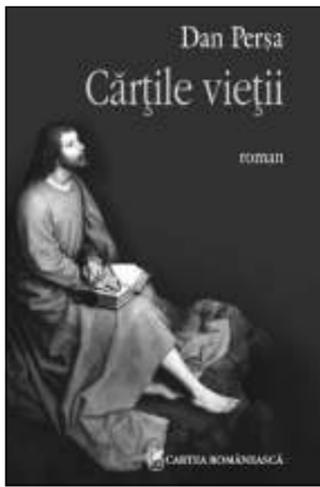
Dan Perșa, *Cărțile vieții*, Cartea Românească, București, 2009

Romanul recent al lui Dan Perșa, *Cărțile vieții* recuperează, la modul dumasian, formula epicului eroic. Nucleul constă în schițarea conflictelor dintre Cantacuzini și Brâncoveni, pentru ocuparea tronului, dar miezul realist se prelinge în extremități fabuloase și fantastice, care se îngroașă spectaculos spre final. Astfel, cartea își lansează antenele în două direcții: una documentară, interesată însă nu atât de evenimentul istoric genuin, cât de atmosfera și de intrigă, iar alta complet opusă ca sursă de inspirație, avându-și sorginea în literatura fantastică (în speță basmul).

Porțiunea realistă susține teza lui Georges Dumézil (din *L'Idéologie Tripartite des Indo-Européens*), care identifică trei funcții sociale care s-au extins de la cultura indo-europeană în Evul Mediu: *funcția de suveranitate magică și juridică* (deținută aici de stolnicul Constandin Cantacuzino, de Constantin Brâncoveanu și de Bălăceanu), *funcția de forță fizică – bellatores*, războinicii (cavalerii credincioși ai celor doi conducători: *generalul înfrânt*, Matei Spadasinul ot Făgăraș și lotrul Suflet Huidici); o altă funcție socială importantă este cea de *fecunditate*, care se concretizează prin fiul stolnicului, Ștefan Cantacuzino, un crai visător căruia nu-i scapă niciuna dintre slujnicele tatălui, dar care este capabil de iubire pentru frumoasa Lucia. Fiind, totodată, și un pasionat de lectură, el ar reprezenta și categoria medievală *oratores*, pe care o împarte cu scribul tatălui său.

Structura de ansamblu se aseamănă cu cea a romanelor cavalești ale acestei medievale; „cărțile vieții” sunt, astfel, poveștile câtorva cavaleri ai unor tabere diferite (Matei, cavalerul Cantacuzinilor, și Huidici, unul dintre oamenii lui Brâncoveanu), care primesc însărcinări de la superiorii lor și luptă vitejește pentru a le rezolva. Ei trec spectaculos de urmăritori, scapă când sunt capturați, înving pericolele, se luptă, înșeală,ucid. Astfel, nu numai că întrețin suspansul, dar păstrează și balanța simpatiei față de cei doi stăpâni rivali în echilibru (autorul are, printre altele, meritul de a nu se încurca în amănunte moralizatoare, de tipul personaj negativ versus personaj pozitiv, atât timp cât în ambele tabere depistăm tot felul de cusururi, iar supușii credincioși nu fac decât să prezinte cam aceleași evenimente din unghi propriu).

Însă, dincolo de suspans și de atmosferă, se insinuează gustul pentru inedit, chiar pentru îndepărtarea ironică de epocă și de istorie, prin vocea narativă impersonală, care folosește neologisme amestecate cu limbajul arhaic pentru a simula grija acomodării la conținut: „...în toiul chiolhanului îl smulsese de pe chip unei cadăne, cu gând să i-l pună pe șertează, chitind și strigându-i asta pașei ce râdea de mai să moară, că e mai s e x i așa”. De asemenea, romanul e presărat cu scene umoristice (unele cu umor negru), ce ridiculizează imaginea

conducătorilor.

Tendința spre filosofare a mai tuturor personajelor vine din stilul vechilor noștri cronicari („...omul e cariul lăuntric al lumii, lumii din care se înfruptă, putregăind-o încetul cu încetul” – sugerează stolnicul Constandin Cantacuzino). Dar atitudinea firească în fața tabuurilor acestor eroi de acum trei secole arată, pe lângă o nebanuită deschidere la minte, îndepărtarea de atmosfera bătorită a epicii istorice. Avem, așadar, impresii despre câteva tabuuri sexuale, între care, cea mai șocantă e aceea despre homosexualitate și zoofolie. Matei și Grigorie se iubesc în văzul tovarășilor de drum, fără să fie prigoniți de aceștia, iar când cel din urmă e decapitat în luptă, iubitul său îi pune capul în traistă pentru a-l dezmiarda, mai târziu, în fața altor tovarăși. Prințul Baden pune ochii pe iapa lui Matei, și nimic nu pare suspect în asta.

Tot astfel, nimic nu prevede o altă sursă a celor relatate, care se insinuează abia la final: basmul. Ștefan, Matei și scribul pornesc în căutarea *tinereții fără bătrânețe*, trec prin ținuturi neînchipuit de frumoase, lui Ștefan îi cresc, ca lui Pinnochio, urechi de măgar, și, în final, se opresc direct în rai, după ce Sfântul Petru - mai cumsecade decât ni-l imaginăm - le permite să treacă în Paradis fără girul vreunei fapte bune. În acest fel, moartea, echivalând cu descoperirea tinereții veșnice, reprezintă un final fericit.

În cele din urmă, ne dăm seama că întreaga istorie a omenirii e o căutare a veșniciei și că nimic nu îi desparte pe acești oameni de cei care au venit după ei.

■ Oana Maria Cătănoiu

lingvistica. Ro

condensare și concentrare

Emil Suci, *Condensarea lexico-semantică*, Institutul European, Iași, 2009.

Propunerea terminologică a lui Emil Suci, *condensarea lexico-semantică*, apare ca efect al delimitării, în cadrul fenomenului general al *elipsei*, a unui procedeu specific de formare a cuvintelor. Acesta se referă, în principiu, la preluarea de către un component al unui grup sintactic a întregii încărcături semantice inițiale.

Observarea pe larg a fenomenului se „condensează” treptat: teoria cuprinsă în prezentul volum are la bază un articol mai vechi al autorului (1983), absolut al secției română-turcă din cadrul Universității din București, despre exemple de împrumuturi românești condensate din sintagme și compuse turcești. *Bibliografia lucrării și Introducerea* atestă, de asemenea, preocupările susținute ale lingvistului în acest domeniu.

lungul drum către delimitarea noțiunii

Pentru a individualiza fenomenul numit *condensare lexico-semantică*, Emil Suci se simte dator să se lanseze, în primul capitol, în lungi incursiuni terminologice. Scopul acestor digresiuni – uneori inoportun detaliate (v. definiția pe aproape nouă pagini a *elipsei* în diferite lucrări de specialitate, enciclopedii și dicționare generale), altele interesant exemplificate și comentate – este acela de a delimita conceptul propus de alți termeni, care, în unele abordări, îl includeau: *elipsă*, *absorbție* (cel mai apropiat de fenomenul studiat), *trunchiere* și *abreviere*. Noțiunile enumerate se recunosc și ca realizări diferite ale principiului minimului efort, care guvernează, implicit, și mecanismul condensării lexico-semantică.

Deși definiția inițială leagă fenomenul condensării lexico-semantică de grupurile sintactice stabile (*roșie* din *pătălăgică roșie*, *vânăta* din *pătălăgică vânăta*), „care se prezintă uneori sub formă de cuvânt compus” (p. 12; *triplu* din *triplusalt*, *kaizer* din *Kaiserfleisch*), exemplele de cu-

vinte condensate surprind fenomenul și la termenii obținuți prin compunere tematică, care, după cum se știe, nu provin toți din grupuri sintactice stabile: *kilo* < *kilogram*, *scopie* < *radioscopie*, *taxi* < *taximetru* sau cunoscutele exemple prezente în franceză *auto*, *foto*, *hipo*, *moto*. Condensarea compuselor tematice va fi, de altfel, tratată separat în capitolul al VIII-lea.

Ca tip de *scurtare a cuvintelor* (compuse – subl. n.) și a *sintagmelor*, cuvintele condensate sunt tratate în finalul capitolului al II-lea. Capitolul este, de fapt, dedicat categoriilor de scurtări prezente în lexic și mecanismelor lingvistice corespondente; tocmai de aceea, cea mai mare parte a capitolului se ocupă pe larg de alte tipuri de prescurtare a cuvintelor, fie în scriere, fie în vorbire, datorate unor fenomene variate: abrevierile grafice (prin apocopă și/sau sincopă), siglele (alfabetice sau analitice, silabice și/ sau sintactice, siglele lexicalizate, acronimele, simbolurile pronunțate diferit, cuvintele silabisite omofonice, cuvintele trunchiate (prin apocopă, sinereză, sincopă și apocopă, afereză și apocopă), compusele scurtate parțial, cuvintele-valiză.

Concise sunt capitolele următoare, care tratează condensarea lexico-semantică din mai multe unghiuri lingvistice: ca fuziune a capului cu determinantul, ca mecanism de modificare semantică ori ca procedeu de formare a cuvintelor.

exemplificarea diversă

Pentru a demonstra (omni-)prezența procedurii, exemplele de cuvinte condensate sunt alese din mai multe limbi vechi sau actuale. Astfel, cunoștințele lingvistice solide ale autorului sunt dublate de o necesară erudiție, care face ca expunerea să fie plăcut condimentată cu scurte precizări sau cu istorii ale cuvintelor, cum ar fi *Ingsoc* (Eng[lish] Soc[ialism]), compusul silabic utilizat de George Orwell (1984), engl. *portmanteau*, „cuvânt-valiză”, utilizat și de Lewis Carroll, lat. *omnibus* devenit *bus/Bus* (în olandeză, germană) sau utilizat ca element de compunere internațională,

engl. *smoking(-jacket)* sau *tuxedo* etc.

Fenomenul condensării este surprins apoi în două ipostaze: la nivelul unei limbi istorice sau la nivelul vocabularului internațional. Cuvintele condensate sunt identificate în primul rând la nivelul limbii latine, care le va transmite mai departe limbilor romanice. Exemplele cele mai sugestive surprind numele zilelor săptămânii, la care a fost suprimat determinatul *dies* „zi”. Româna, franceza și alte limbi romanice continuă să utilizeze modelul condensării lexico-semantică; unele cuvinte obținute prin condensare vor trece apoi și în alte limbi (v. fr. *bec* din *bec de gaz*, *général* „general” din *capitain général* – rom. *general*, *premier* „prim-ministru” din *premier mi-*

nistre – rom. *premier*, *première* „premieră” din *première représentation* – rom. *premieră*).

Cum procesul condensării lexico-semantică este specific mai multor limbi, etimoanele cuvintelor condensate sunt, cel puțin pentru română, diverse: franțuzești (*basc/bască*, *napolitană*), englezești (*shop*, *poliș*), germane (*glet*, *șpiral*), turcești (*bidinea*, *ghiveci* „glastră”), maghiare (*șos*, *vindereu*), slave (*vodă*). Altele, larg utilizate, fac deja parte din vocabularul internațional: *piano* (rom. *pian*), *smoking* (rom. *smoching*), *living*, *homo*, *radio*, *taxi*, *zoo*.

Cel mai probabil, mecanismul condensării va da naștere la alți termeni pe care îi vom remarca în uzul viitor al limbii române.

■ Alina Gioroceanu

2010 să vă fie un an de basm,
cu povești frumoase
și multe... GAG-uri.

Sărbători luminoase!
La mulți ani!

Asociația culturală GAG Craiova

colocvii încheiate cu două cărți lansate

Pe 26 octombrie, la Librăria Diverta, Colocviile „Mozaicul” s-au încheiat printr-o lansare dublă de carte. Este vorba de *Cum să uiți o femeie* de Dan Lungu și *Lampa cu căciulă* de Florin Lăzărescu. Cei doi se numără printre cei mai bine cotați scriitori din țară și printre cei mai traduși. Despre cărți au vorbit: Constantin M. Popa, Xenia Karo-Negrea, Gabriela Gheorghisor, Luminița Corneanu, Tiberiu Neacșu.

cea de pe copertă nu este Simona Popescu

Constantin M. Popa a recomandat cartea lui Dan Lungu ca pe un ghid clasic care sfătuiește cum să scăpăm de obsesia unei persoane pe care am iubit-o, mai mult sau mai puțin, și de care ne despărțim. Potrivit criticului, reșita romanului se datorează unei scriituri complexe: „Dan Lungu manevrează cu dexteritate și cu deplină stăpânire uneltele de prozator. Este unul dintre cei mai im-

portanți autori ai zilelor noastre, el propune o lectură incitantă, o lectură care nu te lasă indiferent”.

Pornind de la aceeași carte, Gabriela Gheorghisor a amintit un interviu în care Dan Lungu spunea că „să uiți o femeie înseamnă să nu mai cunoști acea femeie”. De aceea, a concluzionat criticul, „Dan Lungu nu prezintă în acest roman o rețetă precisă pentru cum să uiți o femeie, de fapt ne invită să nu ne uităm aproapele”.

La rândul său, Dan Lungu a lămurit două dintre, se pare, cele mai frecvente nedumeriri ale publicului: „Cea de pe copertă nu este Simona Popescu, cum crede toată lumea. Este o fată din Iași, fotografiată pe o stradă din Brașov. Nu sunt pocăit, sunt întrebat mereu pentru că apar neoprotestanții în cartea mea, și pot să mărturisesc că am avut mari probleme cu aceste personaje, eu însumi încercam să depășesc toate prejudecățile față de pocăiți, ca să pot să scriu cu sinceritate și cu un echilibru al lucrurilor. Chiar dacă vorbește despre Dumnezeu și despre pocăiți, una dintre mizele romanului este să contureze adevărata semnificație a credinței”.

am uitat să scriu despre acest individ

Pledând pentru Florin Lăzărescu și cartea lui, *Lampa cu căciulă*, Luminița Corneanu a considerat că: „Povestirile au premisa centrală

să conserve, să păstreze o lume, lumea satului de acum 20-30 de ani, poate și de astăzi”.

Despre Florin Lăzărescu s-a exprimat și un poet, Tiberiu Neacșu făcând trimitere la bufonul lui Shakespeare, omul de hârtie care anunța ceva, care anticipa permanent ce se va întâmpla în piesă: „La Florin Lăzărescu există asemenea bucăți de text care reușesc să anticipateze tabloul următor sau finalul. Modul în care

acesta structurează povestirile, chiar dacă este unul simplu, este un mod foarte inteligent. Mai mult de atât, un lucru bine de știut este acela că întâmplările din acest volum sunt reale”.

La rândul său, Florin Lăzărescu a mărturisit că această carte este cea pe care și-ar fi dorit-o la data la care s-a lansat. Nu a lipsit nici o povestire ritualică și orală, se pare, pe care o consemnăm și noi: „Eu eram o mică vedetă în comună, iar la un moment dat eram acasă la mama când la mine la ușă a apărut văcarul din satul vecin. Omul adusese o sticlă de țuică cu rugămintea să îl pun și pe el într-o carte. Am uitat să scriu despre acest individ, dar cred că am personaje mai fabuloase în cartea aceasta. A încercat să mă mituiască, dar nu am scris despre el. Îl pomenesc în metaliteratură acum și nu este prima dată. *Lampa cu căciulă* este o carte pe care am scris-o cu bucurie și sper ca oamenii să o citească cu bucurie”.

■ **Claudia Răciulă**

„cei pesimiști să se mute la Iași”

Interviu cu Dan Lungu și Florin Lăzărescu

Mirela Giodea: *Ne aflăm în sediul Bibliotecii Județene „Alexandru și Aristia Aman”. Tocmai de aceea voi începe cu o întrebare care sună cumva și ca un fel de lamentație a scriitorilor: este adevărat că nu se mai citește astăzi, că din ce în ce mai puțini, mai ales tineri, se mai îndreaptă spre lectură?*

Florin Lăzărescu: Eu nu cred deloc asta, și ascult și alți scriitori. Poeții de crăsmă se plâng cel mai tare că nimeni nu mai citește, cei care au scos la o editură minoră o sută de exemplare sunt cei care lansează mitul acesta că nimeni nu mai citește. Este suficient să vă gândiți că în România sunt peste șase sute de edituri, sunt cel puțin 10 edituri mari care scot, unele și 500 de titluri pe an. Dacă nu s-ar cumpăra cărțile respective, nu ar mai face afacerea aceasta, ar închide și ar deschide buticuri sau s-ar închide librăriile. În Iași chiar am remarcat că e dublu numărul librăriilor față de acum zece ani. Asta înseamnă că lumea totuși cumpără cărți, că există cititori. Eu am lucrat într-o editură vreme de cinci ani și am avut acces, și am încă, la statistici, la vânzări de carte și pot să vă spun că sunt cărți de literatură care au peste o sută de mii de exemplare vândute, ceea ce sună grozav.

M.G.: *Așadar, literatura un produs vandabil în România...*

Dan Lungu: Și eu sunt optimist, nu cred în tonul acesta, nu cred că nu se mai scrie, că nu se mai citește. Fiica mea este acum la școala generală, ea și colegii ei citesc – ea citește două cărți pe săptămână –, schimbă cărți între ei. Sunt, de asemenea, mulți care citesc pe internet, asta intră tot la lectură, nu trebuie să ne cramponăm de obiectul de hârtie.

F.L.: Aș vrea să dau un exemplu: venind spre bibliotecă am văzut la chioșcurile de cărți, pe tarabe, Soljenițan. Bănuiesc că oamenii aceia nu țin Soljenițan degeaba pe tarabe, cartea aceea chiar se vinde, acolo impactul este direct, chiar poți să-ți dai seama...

M.G.: *Dar de unde ideea aceasta pe piața culturală, că nu se mai citește, căci este o idee destul de prezentă?*

D.L.: Eu cred că a apărut în anii '90, imediat după revoluție, când, într-adevăr a fost o curbă descendentă timp de cinci - șase ani, când se citea foarte mult presă, lumea se uita la televizor, era avidă de știri, de recuperarea trecutului imediat, de ce s-a întâm-

plat; oamenii care fuseseră limitați la două ore de program pe zi la televizor, când au avut posibilitatea, au stat ceasuri întregi la televizor, au citit presă; atunci cartea, într-adevăr, a avut o perioadă grea, dar cred că din anii 2000 a început să crească vertiginos practica lecturii.

F.L.: Există nostalgia, cumva explicabilă, că în comunism lumea citea mai mult. Dacă te gândea la cunoștințele tale, cam toată lumea citea, dar foarte mulți citeau romanele de dragoste, romane polițiste. Firește că publicul acela a migrat spre telenovele, dar cititorii de literatură autentică, eu zic că au rămas undeva conștanți ca număr.

pentru lectura unei cărți e pusă mult mai mult la treabă imaginația cititorului, filmul îți dă mult mai multe detalii, e un fel de hrană semipreparată

M.G.: *Se spune că am pășit, de la o vreme încoace, într-o epocă a imaginii; dacă a existat o civilizație a textului pornind de la extraordinara invenție care a fost tiparul, acum ne domină, fără puțință de tăgadă, imaginea, conform principiului că o imagine bună face mai mult decât o mie de cuvinte. Dumneavoastră ați avut experiențe creative și în acest domeniu. Dumneavoastră, domnule Florin Lăzărescu, aveți la activ un film în calitate de scenarist – Lampa cu căciulă, în regia lui Radu Jude, film care a avut succes, a câștigat mai multe premii la festivaluri în străinătate, dumneavoastră, domnule Dan Lungu, sunteți pe punctul de a porni filmările la un lungmetraj după romanul Sunt o babă comunistă, în regia lui Stere Gulea; care este relația dintre textul scris și film, ce se pierde, ce se câștigă pe acest drum?*

F.L.: Eu chiar am dezbateri cu prieteni regizori și le spun: voi chiar aveți un noroc incredibil, e mult mai ușor să vezi un film, puteți să-l trimiteți la un concurs, pe când o carte e mult mai greu, festivaluri pentru film sunt cu sutele în fiecare an; replica regizorilor a fost – da, dar filmul meu durează maxim doi ani ca perio-

dă cât interesează, asta-i durata de viață a unui film, oricât de mult succes ar avea, cărțile, în schimb, nu se epuizează așa de ușor. Dovada-i foarte clară, sunt filme mari de acum douăzeci de ani, câte dintre ele mai sunt astăzi urmărite? Fenomenul seamănă foarte mult cu cel al presei cotidiene, apar foarte multe filme și interesul trece repede, pe când la cărți e altceva, Buzura, Cărtărescu se vând în ultimii douăzeci de ani constant, nu au perioade în care dispar. La filme, eventual, apariția unui film nou poate readuce în discuție unul mai vechi, în anumite cercuri de cinefili.

M.G.: *De obicei, filmul este mai accesibil, cineva merge și vede filmul, apoi, eventual, citește și cartea. E filmul făcut după o carte o modalitate de a trage spre lectură?*

D.L.: Da, sigur, poate funcționa și așa. Pentru lectura unei cărți e pusă mult mai mult la treabă imaginația cititorului, filmul îți dă mult mai multe detalii, e un fel de hrană semipreparată.

M.G.: *Dumneavoastră de ce ați făcut pasul acesta, ce v-a atras să treceți de la carte la film?*

F.L.: Istoria la mine e cumva invers, adică am scris povestea nucleu din *Lampa cu căciulă*, ultima mea carte, acum vreo zece ani, cred; vreo doi-trei ani au citit-o doar maxim zece prieteni, a apărut un concurs de scenarii la HBO, la care m-am înscris pur și simplu pentru că mi s-a părut că e cea mai filmică poveste, am câștigat acolo, m-am găsit pe net cu regizorul Radu Jude, povestea e mai lungă. Eu mai aveam niște povești din zona respectivă, din copilăria mea din perioada comunistă, și, la un moment dat, m-am gândit să construiesc chiar o carte din zona respectivă, căci Lam- ➔

pa cu căciulă e aproape un roman al copilăriei mele; deși e vorba de zece povestiri separate, e o atmosferă comună, sunt personaje comune care se regăsesc în povestiri diferite.

M.G.: În momentul când ați văzut filmul cum vi s-a părut, ați fost pe deplin mulțumit față de carte, ați simțit că spune la fel de mult ca și cartea?

F.L.: Eu am fost foarte mulțumit pentru că am lucrat foarte mult, am colaborat la scenariu cu regizorul chiar până în ziua filmărilor, am schimbat unele lucruri, scenariul e diferit față de povestire căci sunt reguli diferite, scriindu-l împreună nu avea cum să mă surprindă, n-avea cum să nu-mi placă, era o viziune asumată comun împreună cu Radu Jude.

D.L.: La mine e diferit. Când ești și scenarist e limpede că urmărești totul mult mai îndeaproape. La mine scenariul e făcut de altcineva, n-am vrut să mă amestec într-un lucru la care nu mă pricep.

M.G.: Din câte știu a fost cumva și un accident, pentru că nu ați avut timp să îl scrieți, erați implicat în alt proiect...

D.L.: Da, e adevărat. În ce privește pasul de la carte la film, am primit pur și simplu o propunere, regizorul Stere Gulea a citit cartea, i-a plăcut foarte mult, a sunat la Polirom, a zis că vrea să facă un film și atunci mi s-a părut foarte interesant, dar nu am căutat eu să duc cartea spre film, nici nu-mi imaginam că aș putea să duc cartea spre film, dar m-am bucurat și abia aștept să văd cum iese. Scenariul e scris de Lucian Dan Teodorovici, am încredere în mâna lui, și în gustul lui.

F.L.: Nimeni nu scrie o carte ca să facă un film, căci e stupid, dacă ai vreun subiect de film te apuci și scrii un scenariu, nu scrii o carte cu gândul că poate o să iasă film din ea, nu are rost. Și apoi sunt lucruri total diferite, poți să ai o carte genială și să-ți iasă un film absolut prost, pentru că la film e muncă de echipă, e viziunea unui regizor, e, până la urmă, vorba de alt limbaj, cu reguli total diferite.

suntem trei autori, Dan Lungu, Florin Lăzărescu și Lucian Dan Teodorovici care am făcut un fel de pact între noi, să nu părăsim Iașiul

M.G.: Ce se întâmplă la Iași? De unde această adevărată generație de scriitori tineri care s-au impus pe scena culturală românească, rămânând în general acolo, în provincie, cum se spune, nesimțind nevoia să migreze spre București, unde se spune că încă s-ar face toate jocurile? Sau poate nu mai stau lucrurile chiar așa?

D.L.: E ușor complicată istoria de acolo, dar eu zic că merge într-un sens foarte bun. Suntem trei autori, eu, Florin Lăzărescu și Lucian Dan Teodorovici care am făcut un fel de pact între noi, să nu părăsim Iașiul, deși fiecare a avut câte o oportunitate la un moment dat, fie pe film, fie pe alte chestiuni, să migreze la București. Noi am zis că ne simțim foarte bine la Iași, rămânem aici. De fapt,

Dan Lungu

avem cumva o istorie comună, pentru că în anii '90 erau la Iași două grupuri literare insurgente și obraznice, contestatate, unul făcut din studenți, **Outopos**, unde era Florin și cu Lucian și alții, și altul, **Club 8**, din care făceam și eu parte, unde erau mai degrabă tinerii scriitori, deja afirmați cât de cât. Am tensionat bine atmosfera în Iași, eu zic că a fost un moment foarte bun, ne-am și stimulat reciproc și, după aceea, în atmosfera aceasta efervescentă, am avut marele noroc să apară editura Polirom.

F.L.: Noi am fost caili troieni. Aveam câte o carte publicată, nu ne-a debutat Poliromul, dar Silviu Lupescu, directorul, a avut o deschidere extraordinară, a simțit că e un plan cu bătaie lungă să publici scriitori români.

D.L.: Acea colecție, **Ego proza**, coordonată de Lucian Dan Teodorovici, eu zic că a schimbat fața literaturii române. Ca să nu se laude Florin singur, îl laud eu, pentru că el a făcut acolo lucruri minunate. Campania de pro-

movare a primilor șapte autori, aceea numită **Votați literatura tânără**, în spatele căreia a stat Florin Lăzărescu, care lucra pe atunci la Polirom, a fost formidabilă, și acum cred că, în perioada postrevoluționară, e cea mai bună campanie făcută pe carte.

M.G.: Poliromul a avut acest curaj de a miza pe literatura română, și mai mult pe autorii tineri, de multe ori necunoscuți, chiar a publicat tineri refuzați la alte edituri cu ștaif, și s-a dovedit că a avut o bună intuiție.

F.L.: Da, a publicat autori refuzați de alte edituri, autori care astăzi sunt publicați la mari edituri din lume. Chiar asta vroiam să remarc ca să faceți o diferență, când s-a vândut copyright-ul la *Trimisul nostru special* în Franța, era al doilea copyright din istoria Poliromului vândut în străinătate. Astăzi cred că sunt peste o sută de copyright-uri din literatura română vândute în străinătate.

D.L.: După ce a investit în literatura română, ceea ce în epocă era ușor riscant, ar fi putut să piardă, dar din fericire, a câștigat pariul. Al doilea pariu pe care l-a făcut Poliromul este să-i promoveze în străinătate pe tinerii autori. Multe dintre copyright-urile vândute în străinătate sunt din **Ego Proza**. Nici prin cap nu-mi trecea acum șapte-opt ani că o să vând copyright-uri la cărțile mele, în zece țări. Aici este, bineînțeles, în spate, promovarea susținută la târgurile de carte. E adevărat că, în timp, a mai apărut și ICR-ul cu Centrul Național al Cărții, care promovează, la fel, literatura română, dar cei care au început, au fost cei de la Polirom.

F.L.: Din experiența acelei campanii, vreau să vă spun că era un fenomen așteptat. Șocul meu a fost că, în momentul în care am solicitat parteneri media pentru eveniment, în două zile am adu-

nat 33 de parteneri din trusturi diferite, care se urâsc, nu-și acceptă siglele alături, motivați de ideea aceasta, că la noi nu se vorbește de literatura română tânără. Gândiți-vă ce s-a întâmplat cu muzica în discotecă, peste tot se asculta muzică străină, acum auzi multă muzică românească...

M.G.: Adică Poliromul a simțit un trend al epocii și a avut curajul să riște în acea direcție...

F.L.: Trendul acesta a prins pentru că exista un interes real pentru asta. E vorba de a face lucrurile așa cum trebuie, de a fi deschis și de a gândi pe termen lung.

D.L.: Una dintre consecințele absolute interesante ale poveștii acesteia este o creștere a interesului pentru literatura română în general. Pentru că, pornind de la această campanie și de la această colecție, am văzut cititori care au migrat și spre alți scriitori români, iar rezultatul a fost că autori care intraseră în amorie sau care scriau doar poezie, nu mai erau motivați, s-au apucat să scrie proză. Sunt autori care, stimulați de toată această discuție în jurul literaturii tinere, și nu autori tineri, autori mai în vârstă, s-au apucat și au scris romane.

cred că singurul secret e să scrii bine, cât de bine poți și să-ți promoveze cineva cartea

M.G.: Sunteți doi autori care au publicat, au avut succes, succes și de critică, și de piață, ați fost traduși în mai multe limbi. Există vreun secret al reușitei pe care ați reușit să-l deprindeți?

D.L.: Cred că singurul secret e să scrii bine, cât de bine poți, și

să-ți promoveze cineva cartea, pentru că dacă nu-i vorbește nimeni unui editor străin despre ea, greu va ajunge acela să o publice. Eu am avut marea șansă ca în cadrul campaniei **Votați literatura tânără**, să merg al București cu o lectură, și în sală să fie, fără să știu, o traducătoare, Laure Hinckel, împreună cu o editoare din Franța, Jacqueline Chambon, și i-a plăcut, a luat fragmente, a tradus. Deja la Jacqueline Chambon scot la anul a treia carte, a mers bine prima, a mers bine a doua, o scoate pe a treia; după ce au apărut în Franța, au apărut și în Germania, după ce au apărut în Germania, au apărut și în Ungaria, Polonia și așa mai departe. Lucrurile după aceea merg în lanț, dar cu o promovare constantă, evident. Poliromul a făcut tot timpul cataloage în engleză, la târguri, sau în germană. De exemplu, am fost noi doi la un târg la Leipzig, a făcut un catalog pentru doi autori, au fost în Elveția câțiva autori, a fost un catalog și acolo, anual la Frankfurt se face un catalog cu zece-cincisprezece autori. Mai este și ICR, cu Centrul Național al Cărții, care face promovare și cred că parte din editorii care au auzit de cărțile mele și ale altora au auzit și de acolo. Plus că editorii vorbesc între ei, aceasta e o castă care comunică – până intri e mai greu, după aceea, dacă merge bine cartea, și un editor nu-i dezamăgit, acesta mai vorbește și cu alții, te recomandă.

cred că acesta este secretul: suntem foarte relaxați, eu unul sunt foarte relaxat oriunde mă duc

M.G.: Există un interes mai mare pentru anumite teme, fie, să spunem inspirate din perioada comunistă, fie din perioada așa numitei tranziții, căci există această prejudecată, că sunt teme care pot trezi mai degrabă interesul?

F.L.: Există tot felul de legende urbane, eu aș zice că nu, pentru că dacă am ști că se vinde comunismul, ar apărea treizeci de oameni care ar scrie despre asta și ar avea succes. Eu cred că cel mai bine este să scrii onest, despre ceva ce te interesează, să ai o poveste. Și dacă există un punct comun pentru autorii tineri – noi fiind foarte diferiți, nu avem un program estetic comun, chiar noi trei, eu, Lucian, și Dan, în Iași fiind, prieteni, și suntem foarte diferiți – cred că acesta este secretul: suntem foarte relaxați, eu unul sunt foarte relaxat oriunde mă duc, nu mai am complexul acesta că-s român, că vin din România, și cred că nici ceilalți, nici Filip Florian, nici T.O. Bobe. Am impresia că noi am urmărit multă vreme niște curente, hai să fim și noi acum ca noul roman francez, hai să fim și noi acum postmoderni; astăzi tinerii scriu mai bine sau mai rău, dar asumându-și fiere proprie cale. Dacă ar fi o rețetă, am aplica-o și ne-am umple de succes. Contează foarte mult și norocul, dar trebuie să-ți și faci, ca în bancul acela: trebuie să iei bilet la loto, ca să poți câștiga, nu-i suficient să stai să injuri. Comic e, apropo de obsesia

→ asta cu Nobelul, că în România am observat că nu se știa că pentru a lua Nobelul, trebuie să fii tradus în suedeză. Deci nu ai cum să iei Nobelul, oricât de genial ai fi, dacă nu există un proiect, un program de traduceri în suedeză. Deci, hai să facem lucrurile acelea mărunte, fiecare să-și facă treaba, să scriem bine și să avem niște proiecte (care de altfel au și apărut, lecturi, proiecte de burse, de creație), hai să circulăm în Europa, să vedem cum stau lucrurile acolo, și să facem totul așa cum trebuie. Automat vor începe să se vadă rezultatele.

D.L.: Plus că dacă intră doi-trei autori români pe piață, apoi piața se deschide pentru mult mai mulți.

insist asupra faptului că un mare rol îl au traducătorii

M.G.: Pare a fi un moment propice pentru cultura română, filmul românesc a spart acest zid al indiferenței și a obținut succese remarcabile, există artiști plastici români care sunt foarte cunoscuți, se pare, iată, că și literatura începe să conteze. Suntem pregătiți să folosim acest moment de interes față de noi?

D.L.: Așa este, e un moment în care cultura românească ar putea fi promovată mai bine, niște instituții inspirate ar putea face asta, e mult mai ușor să speli străzile când plouă afară decât când e soare...

F.L.: Sunt momente bune. Noi am avut un noroc pe care un mare scriitor, Ștefan Agopian, nu l-a avut. Noi am avut norocul cu aderarea la UE, când mulți au fost curioși să vadă ce e cu noi. Au auzit în primul rând că avem film – asta nu este o impresie provincială, aici în România, se vorbește, bineînțeles nu pe stradă, ci în breasla cineaștilor de școala românească, când vine un regizor nou cu un film e așteptat –, eu mă aș-

tept să se întâmple așa ceva și în literatură. A fost un moment acesta cu aderarea și sunt convins că unele dintre cărți au apărut pe un moment de interes deschis de aderare. De exemplu, eu am luat un premiu pentru literatură alături de Bulgaria, chiar în anul aderării, ei, oricât îmi place mie să cred că sunt bun, au fost cinci sute de cărți în concurs, și au luat premiu un român și un bulgar, sunt convins că a contat foarte mult și contextul.

M.G.: Cum s-a spus de altfel și acum, despre Nobelul Hertei Müller...

F.L. Nu-i nici o rușine, trebuie să te folosești de momentele bune. Până acum mergeai la târ-

guri unde România nici nu era înscrisă în catalogul târgului respectiv, pur și simplu nu exista, închipuiți-vă că anul acesta la târgul de la Frankfurt, a fost mare interes pentru România. La noi a fost o întreagă dezbateră, despre Herta Müller, e româncă, nu e româncă, acolo toți ziariștii care veneau spuneau „e și premiul vostru”, deci îl considerau firesc și premiul României. Înseamnă enorm pentru România, se vorbește de bine, se vorbește în alt context.

M.G.: Dacă la nivel individual oamenii prind repede trendul și speculează bine contextul, suntem pregătiți și la nivel instituțional să profităm de acest interes, de această privire ațintită spre noi?

D.L.: Eu cred că instituțiile private sunt pregătite, reacționează mai repede, cele de stat au inerția tradițională. În zona aceasta, instituția care se mișcă cel mai bine e ICR. Eu n-am fost niciodată dezamăgit. Or fi fost și gafe, poate nu funcționează perfect, dar e o diferență enormă între ce se întâmplă acum cincisprezece ani și ce se întâmplă în ultimii ani.

F.L.: Chiar și la târgurile organizate de Ministerul Culturii se vede o schimbare, lucrurile se profesionalizează, intră într-o normalitate, se mai văd schimbări...

D.L.: Cred că mai sunt bine pregătite ONG-urile culturale, sunt câteva care sunt cunoscute și care profită imediat de orice oportunitate apărută pe piață.

F.L.: Vreau să insist asupra faptului că un mare rol îl au traducătorii, chiar traducătorii români care se bat pentru cărțile noastre, de exemplu Ileana Pop, care a reușit în Italia să promoveze chiar un grup de scriitori la o editură.

D.L.: Și după ce a reușit lucrul acesta, povestea Dan Lucian Teodorovici, anul acesta cele mai multe copyright-uri de la Polirom sunt vândute în Italia. După ce Ileana a reușit să facă o colecție la o editură și s-a vorbit despre asta la târgul de la Torino, imediat, în câteva luni, au început să

curgă dialogurile cu editorii italieni. Cum intră doi-trei pe piață, imediat fac o breșă.

F.L.: Ce a făcut Laure Hinckel pentru Dan, l-a ascultat, i-a plăcut, l-a propus editurii, a făcut Olimpia Verger, pentru mine, în Franța; în Slovenia am apărut pentru că îmi citea blogul un sloven căsătorit cu o româncă, el fiind sloven de la mama lui, să zică așa, știa românește și citea în românește pentru exercițiu, a cumpărat cartea, i-a plăcut și a propus-o unei edituri. Contează foarte mult să fii bine tradus, pentru că dacă ești tradus în cadrul nu știi cărui proiect și nu sunt interesați decât să ia banii respectivi, nu iese nimic, zaci cu cartea într-un depozit. Eu mă bucur foarte mult că autorii publicați

acum în străinătate, și nu-i vorba doar de tineri autori, ci și de cei din altă generație, de exemplu Gabriela Adameșteanu, intră pe piața reală, adică nu mai e vorba de un proiect din acela propagandistic, să raportăm că avem atâția autori traduși, nu, chiar găsești cărțile în librării, în Viena, în Paris, găsești autori români, ceea ce mi se pare grozav.

D.L.: Povestea cineva care s-a întors recent de la Barcelona că a intrat în cea mai mare librărie și acolo erau, exact în centrul librăriei, pentru că erau proaspăt apărute, cărțile Gabrielei Adameșteanu, ale lui Dan Lungu și ale lui Max Blecher și îmi spunea că îi venea să zică și eu sunt român, și eu sunt român, era foarte bucuros.

oceanul întors pe roți lunserbo

România literară

Revista „România literară” își aniversază, în nr. 47/ 2009, directorul septuagenar. Din suita de evocări și de urări, cel mai mult ne-au plăcut textele lui Alex. Ștefănescu („Amintiri”) și Eugen Negrici („Cum am ajuns să-l iubesc pe Nicolae Manolescu malgré tout et malgré lui”), primul pentru comicul voluntar și involuntar, al doilea pentru substanțialitatea hazliu-duioasă, în fond emoționantă, a observației comportamental-psiologice. După ce rememorează un gest de curaj (de la Conferința Națională a Scriitorilor, din 1981) al lui Nicolae Manolescu și îi semnaleză o anume răceală tăioasă („Mi se părea, cum mi se pare și azi uneori, că are o mie de calități dar niciun sentiment, că o ființă rece din ființa lui continuă să ne pân-dească și în somn”), Eugen Ne-

grici povestește o scenă antologică: „Ca doi burlaci bătrâni multumiți cu puțin, eram, însă, liberi să revedem un film alb-negru cu Jacques Brel în concert. Niki - cum îi spuneam acum - a rămas în față, pironit pe scaunul pe care apucase să se așeze. Eu - exact în spatele lui, ca la cinema, dar pe o veche canapea cam sco-rojită. (...) Simțeam, vlăguit cum eram de pe drum, că se apropie, implacabil, *Ne me quitte pas*, la care nu am reușit niciodată să rezist. Mi-era pur și simplu rușine să mă arăt vulnerabil, fragil și pleurnichant, și cu atât mai mult în fața unei cobre la pândă. Pe la versurile „Laisse-moi devenir/l'ombre de ton ombre/l'ombre de ta main/l'ombre de ton chien”, inevitabilul s-a produs. Când încercam pe ultimele acorduri să-mi șterg repede lacrimile, l-am văzut pe critic cum se ridică des-cumpănit și visător și cum își tre-ce iute muchia palmei peste ochii lui negri, «frumoși și inteligenți», cum spunea, cu o blândă ironie, Mircea Ciobanu, minunatul nos-

tru prieten comun”. Am zâmbit, n-am zis nimica... (G.G.)

În nr. triplu al „Altitudinilor” (40-41-42/2009) citim, ca de obicei, dosare bogate despre actualitatea politică și culturală, despre Festivalul Internațional de Teatru din Sibiu (ediția a XVI-a), dar și o nouă rubrică, *Digitații*, susținută de criticul craiovean Ion Buzera. Să cităm însă câteva „cogitații” fragmentare: „Avantajul fragmentului: lasă gândirea, oricât de sofisticată ar fi, în stadiul ei inaugural”; „La Barthes, poate de prea multe ori, ideea se dizolvă în tautologia ei”; „Extraordnara demnitate eminesciană, pe care nici o specie de ignar, oricât de «pregătit» ar fi, n-o va pricepe în veci”; „Critica literară înseamnă și retorică, dar în ultimul rând”. *Non multa, sed multum...* (G.G.)

Revista „Apostrof” dedică nr. 11/2009 centenarului Eugen Ionescu și aniversării lui Nicolae Manolescu. Despre Ionescu / Ionesco scriu Gelu Ionescu, Ion Pop, Ovidiu Pecican, Mariano Martin Rodriguez, Michael Finkenthal, Anca Măniuțiu, Claudiu Groza, Constantin Cubleșan și Marta Petreu. De reținut că textele sunt de relectură, analiză și interpretare, evitând pericolul „festivizării”, amintit de G. Ionescu: „O tendință de «sanctificare» locală și națională există – e inerență, de fapt, unui mod provincial de a înțelege lucrurile, care frizează, nu o dată, ridicolul; nu avem prea multe nume cu care să ne «mândrim» (cer suze) pe mapamond și de aceea ne «dipim» de gloria lor (...). Cu siguranță că Ionesco ar fi ridiculizat această «sanctificare»”. *R bon entendeur, salut!* (G.G.)

film noir la apogeu

L-am ucis pentru bani și pentru o femeie și nu am pus mâna nici pe bani, nici pe femeie.
Walter Neff, *Double Indemnity*

Film noir este un concept pus în circulație de un critic de film francez, Nino Frank, pentru a descrie acele pelicule polițiste produse în anii '40 în Statele Unite ale Americii, care violează estetica relativ convențională a *policier-ului* hollywoodian, cu happy end, cu personaje pozitive recompensate în final și cu caractere negative pedepsite în mod exemplar. Frank circumscrie aceste producții unor teme având în centru mai degrabă drama psihologică antrenată de o crimă decât crima în sine. Perioada de aur a filmului noir este cuprinsă între anii 1940 și 1950, iar exemplele cele mai cunoscute ale genului sunt: *The Maltese Falcon* (1941, regia: John Huston), *Double Indemnity* (1944, regia: Billy Wilder), *The Big Sleep* (1946, regia: Howard Hawks) *Panic in the Streets* (1950, regia: Elia Kazan), *The Killing* (1956, regia: Stanley Kubrick). Dintre acestea, grație atât intrigii, cât și măiestriei compoziției de atmosferă, pelicula lui Billy Wilder poate fi considerată, în opinia mea, punctul în care film noir atinge apogeul.

Oricât de straniu ar părea, cinematograful american, beneficiind de un buget imens în raport cu cel din alte țări, nu a „inventat” decât două genuri: *westernul* și *filmul noir*. Dacă primul își avea rădăcinile bine înfipte în realitatea vieții pionierilor de la ceea ce constituia atunci frontiera civilizației (Vestul Sălbatic), cel de-al doilea își trasează originile în capitularele întunecate ale cinematografului expresionist german, în vogă mai ales în decadele 1910-1920 și 1920-1930. Odată cu venirea la putere a nazistilor, mulți cinești germani au părăsit Europa în căutarea unui nou început, pe care l-au găsit în America. Filmele pe care aceștia au început să le toarne peste Ocean erau compoziții complexe, de mare rafinament, în care atmosfera (în acest caz, una întunecată, pesimistă, bazată pe o subtilă negociere între tonurile de alb și de negru) dobânda un ascendent asupra tramei. Filmul de acțiune era pregătit pentru o metamorfoză estetică profundă în direcția capacității figurative, la fel de semnificativă precum, să spunem, cea traversată de decorul realist, substituit, într-un insolit manifest al expresionismului cinematografic european (*Das Kabinett des Dr. Caligari*, filmul din 1920 al lui Robert Wiene) de scena evident artificială, ca în teatru, însă aptă să sugereze existența unui univers interior, opus tangibilului.

Literatura a jucat, și ea, un rol important în legitimarea noir-ului ca gen. Romanele polițiste scrise în stil alert și dur, cu eroi *macho* măcinați de cinism și desprinși din galeria lui Ernest Hemingway și cu *femmes fatales* duplicitare și frigide, din specia lui Marlene

Dietrich, țin capul de afiș între cele două războaie mondiale, iar autorii care se impun odată cu ele sunt James M. Cain, Raymond Chandler, Dashiell Hammett sau W.R. Burnett. Din proza acestora se nasc deopotrivă spiritul de frondă și fragilitatea indelebile ale personajelor principale, toate având în centru, ca în tragedia greacă, o calitate excesivă, care le grăbește prăbușirea: erotism obsesiv, materialism subminat de puseuri idealiste de altruism, tendințe suicidare, chiar bovarism.

Succesul producției *Double Indemnity* se datorează, neindoielnic, talentului unuia dintre scriitorii amintiți anterior, Raymond Chandler, care semnează, în colaborare cu regizorul Billy Wilder, scenariul, adaptând nuvela omonimă a lui James M. Cain. Această, la rândul ei, pornește de la un fapt real: o crimă new-yorkeză, petrecută în 1927 (care a servit drept sursă de inspirație și pentru filmul din 1946 al lui Tay Garnett, *The Postman Always Rings Twice*). Pelicula este turnată în stilul „clasic” al noir-ului, caracterizându-se, în termenii criticii de film, printr-un pronunțat *dezechilibru compozițional* (scurtcircuitarea cronologiei lineare, utilizarea de analepse și de prolepse cinematice) și prin *low-key lighting*, procedeu opus iluminăției tradiționale și menit să genereze, ca în pictura lui Caravaggio, dramatism, intensificat grație efectului de clarobscur.

Plot-ul poate fi rezumat cu ușurință în formula aleasă de mine drept epigraf pentru acest articol: un agent de asigurări, Walter Neff (interpretat de Fred MacMurray), se simte atras erotic de o femeie măritată, Phyllis Dietrichson (jucată de Barbara Stanwyck), dar și de banii în posesia cărora ar intra cu ajutorul ei. Treptat, cei doi ajung să formeze un cuplu de asasini, plănuind să-i întindă o cursă soțului încornorat: este vorba despre o asigurare de viață, cu o clauză de accident specială, în baza căreia firma *Pacific All-Risk* trebuie să plătească o sumă dublă moștenitoarei legale, adică lui

Phyllis. Accidentul, înscenat cu abilitate diabolică de cei doi, decurge aproape perfect, iar investigatorul firmei de asigurări, inteligentul și versatul Barton Keyes (intruchipat de Edward G. Robinson) nu bănuiește, la început, nimic. Intriga se complică pe parcurs, atât din cauza aprehensiunilor lui Neff, alimentate de progresul anchetei, cât, mai ales, din cauza duplicității lui Phyllis. În pofida previzibilei linii generale de acțiune, numeroase răsturnări de situație, baroce în arhitectura lor internă, întrețin suspansul cerut de anatomia unui *policier*.

Perspectiva aleasă de regizor este, împrumutând datele furnizate de naratologie, cea a povestirii la persoana I (*Ich-Erzählung*), cu un narator implicat, el fiind și personajul central (tehnic, post-geneticienii ar vorbi, în acest caz, despre autodiegeză). Filmul are aspectul unei confesiuni: Neff este surprins, în primele secvențe, pătrunzând, rănit, în clădirea societății de asigurări la care lucrează, cu intenția de a se confesa prietenului și colaboratorului său, Keyes, printr-o înregistrare efectuată la un dictafon. Bucla retrospectivă se închide perfect în scenele deznodământului, iar aici scenariștii au avut inspirația de a evita să ne servească, în păguboasa tradiție hollywoodiană a filmelor în care oamenii ucid cu capotian sângere, o lecție de etică.

La atâtea decade de la lansare, *Double Indemnity* rămâne un reper în istoria cinematografului universal și o sursă constantă de inspirație pentru ceea ce se va numi *neo-noir*, i.e. acele filme apărute după 1960, care preiau și măsoară sugestiile producțiilor noir „canonice”, imprimându-le, după caz, mesaje politice, satirice sau umoristice. Nu întâmplător, desigur, Biblioteca Congresului a selectat, în 1992, filmul pentru conservare în cadrul United States Film Registry, ca document „semnificativ din punct de vedere cultural, istoric sau estetic”.

■ Cătălin Ghiță

Lucrare de reconstrucție

Cu prilejul lansării unei noi cărți din *Colecția de filosofie românească* a Editurii Aius, joi, 26 noiembrie, a avut loc o întâlnire găzduită de Facultatea de Filosofie din Craiova. În sala 464A a universității craiovene s-au adunat la un loc studenți, profesori, precum și amatori de filosofie pentru a afla câte ceva despre cea mai recentă carte a lui Adrian Michiduță, *Filosofia recesivității*.

Lucrarea este teza de doctorat a profesorului și cercetătorului Adrian Michiduță și aduce în discuție problema recesivității, a opoziției, a disimetriei lumii. Cartea este structurată în cinci mari capitole și explică mai multe teorii întâlnite în filosofie de-a lungul timpului, cum ar fi transcendența, metafizica, filosofia „datului”, oferind, de asemenea, exemple elocvente de recesivitate în ontologia umană.

Cei care au prezentat cartea și autorul ei au fost: conf. univ. dr. Nicolae Mătășaru, prof. Nicolae Marinescu (în calitate de editor) și asist. drd. la Facultatea de Filosofie, Viorel Ghenea.

Nicolae Mătășaru, cel care a fost gazda evenimentului, a afirmat că „există în mod cert istoria filosofiei românești”, iar colecția coordonată de Adrian Michiduță o aduce în actualitate. Adrian Michiduță, cum observa Nicolae Mătășaru, „scormonește în arhive” și oferă crâmpoie ale gândirii filosofice românești.

Discursul lui Nicolae Marinescu a luat o formă moralistă, el fiind convins că „nu putem să existăm într-un mediu intelectual dacă nu ni-l creăm”. „Este firesc să încercați să vă construiți mica bibliotecă personală, de care este absolut nevoie. [...] Așa cum nu există electrician fără patent, așa nu poți să fii student, profesor sau intelectual fără lucrări fundamentale în propria ta bibliotecă”, crede cu tărie Nicolae Marinescu. În ceea ce-l privește pe autor, acesta spune că Adrian Michiduță este un „om rar”, având capacitatea să construiască o colecție de filosofie românească, cu începuturi de filosofie universală.

Viorel Ghenea și-a expus câteva impresii de lectură. Observând stilul familiar în care este scrisă cartea, el a spus că „se

vede un soi de intimitate între preocupările autorului și viața lui Mircea Florian”. De altfel, acesta a făcut referire la actualitatea problemei recesivității, aducând în discuție conceptul de dualitate: „se vede o încercare în ultimele decenii de a depăși dihotomiile sau dualitățile”. În opinia lui Viorel Ghenea, *Filosofia recesivității* este o carte utilă, reprezentând o parte din reconstrucția filosofiei românești, dar și o „lucrare de reconstrucție a gândirii lui Mircea Florian”.

Adrian Michiduță, autorul cărții, a afirmat că interesul său pentru filosofia românească datează de aproximativ trei decenii, iar „preocuparea constantă pentru Mircea Florian a împlinit anul acesta 28 de ani”. Făcând un rezumat al drumurilor sale în interesul cunoașterii și studierii, el a detaliat vizitele în casa fiicei lui Mircea Florian, amintindu-și, de asemenea, cât de grea a fost reunirea tuturor lucrărilor de publicistică ale lui Mircea Florian: „Am apelat la profesorul Marin Diaconu, care mi le xeroxă și mi le aducea în plic acasă”. Adrian Michiduță a mai făcut o observație despre nașterea ideii de recesivitate în lucrările lui Mircea Florian: „Clar este că ideea de recesivitate i se limpezește în momentul ieșirii din detenția de la lagărul de la Ghenea”. În final, la rugămintea celor prezenți, Adrian Michiduță a încercat să dea un exemplu simplu de recesivitate: „Sufletul este dominant, iar corpul este recesiv. Gena recesivă este cea care rămâne în urmă”. Ca orice lucru filosofic, și evenimentul acesta a trezit mai multe întrebări și curiozități în mintea celor prezenți.

Acest demers de reconstrucție a filosofiei românești pare, înainte de orice, o provocare. Necesitatea de a ști ceea ce au gândit alții, de a afla părerea marilor filosofi, apare la un moment dat în mințile oamenilor, iar ei trebuie să aibă de unde să afle. Cert este că filosofia trebuie promovată – poate da răspunsuri la aproximativ toate întrebările pe care oamenii și le adresează. Cum spunea și Ludwig Wittgenstein, „munca în filosofie este propriu-zis o muncă asupra propriei ființe”.

■ Anca Ungurenuș

■ MIHAELA VELEA

cultura românească nu se mai poate prezenta și interpreta naiv doar în cheie folclorică

În vreme ce la București Ambasada Germaniei pregătește „Zilele Culturii Germane”, în Germania, la Bochum, era deja în plină desfășurare Festivalul „Zilele Culturii Românești în Bazinul Ruhr-ului”, manifestare la care am avut ocazia să particip, la invitația Asociației Culturale Româno-Germane „Danubium”. Festivalul, aflat deja la cea de-a doua ediție, își propune să prezinte societății germane manifestări actuale ale culturii românești în domenii artistice cât se poate de diverse: artă plastică, muzică, literatură, teatru, film, dans etc.

Acum câțiva ani, când am cunoscut-o pe Doina Talmann – reprezentantă a Galeriei de artă KunstART am Hellweg Bochum și președinte al Asociației Culturale Româno-Germane „Danubium”, mi-a vorbit despre intenția de a se implica în schimburi culturale între România și Germania, de a promova cultura românească în Germania, și despre dorința de a organiza, într-un viitor cât mai apropiat, chiar un Festival al culturii românești. Proiectele de atunci au devenit realitate și, în toamna acestui an, am putut să văd „pe viu” ce înseamnă un Festival al culturii românești în Germania.

Ca orice român profund trăitor în România, nu pot să îmi reneg șablonul comportamental pe care îl am de fiecare dată la plecarea și la revenirea dintr-o țară „vestică”. Inevitabil, mă copleșesc curățenia, atmosfera „organizată” (poate exagerat de rigidă pentru gusturile și obiceiurile noastre țipătoare), zâmbetul „profesional” care nu cred că dăunează nimănui, punctualitatea și multe alte amănunte cu care te obișnuiești imediat și a căror normalitate o resimți acut la întoarcerea în locurile de baștină. În acest fel a început și vizita mea la Bochum, loc în care urma să se desfășoare mare parte din programul Festivalului Culturii Românești.

Cu ce gânduri și cu ce speranțe pornești un asemenea demers organizatoric, deloc comod? Este evident că singura cale de a fi observat ca entitate distinctă este aceea de a propune valori concrete, un mesaj coerent și cât se poate de actual.

Nu pot să nu amintesc debutul fulminant al acestui festival, care anul trecut a beneficiat de publicitate involuntară în media românească și chiar în mediile mai mult sau mai puțin intelectuale. Deși *The Last Temptation* – expoziția susținută de doi artiști români importanți ai momentului (Alexandru Rădvan și Sorin Tara) – a fost doar sumar observată, subiectul a evoluat halucinant, interesul „publicului” (care în majoritatea sa nu văzuse expozițiile) oprindu-se la dilema canonică: *Cum este posibil ca Iuda să fie prezentat gol, ba chiar în*

erecție? Blasfemie pentru arta românească! Privirea atentă a demersului, în toată complexitatea sa, s-a pierdut în valurile de indignare pudibonderistă, oglindite în presa de la noi, fiind destul de vag pomenite seara literară cu Mircea Cărtărescu ori concertul susținut de soprana Leonțina Văduva și baritonul George Petean, acompaniați la pian de Anne-Marie Fontaine.

Acum, la cea de-a doua ediție a festivalului, subiectele „tari” nu mai fac deliciu presei. La un simplu search pe Google găsești aceleași postări infierbântate de anul trecut, alături de o recentă prezentare la Deutsche Welle; tot anul acesta TVR a acordat spațiu special pentru acest eveniment, trimițând o echipă care să fie prezentă pe toată durata manifestărilor.

Zilele culturii românești în Bazinul Ruhr-ului (3.10-3.11.2009) a evoluat pe aceleași „secțiuni” ca și anul trecut, respectiv artă vizuală, literatură și muzică. Ștacheta acestei noi ediții a festivalului nu a fost deloc mai prejos decât cea de anul trecut, miza fiind aceea de a aduna nu doar public român, ci mai ales de a atrage cât mai mult public german. Concertul extraordinar susținut de **Nicolas Simion** (Nicolas Simion Group) – unul dintre muzicienii de jazz români cei mai cunoscuți și mai activi din ultimii 20 de ani – în ambianța deosebită a conacului Haus Koburg în Neanderthal a fost un eveniment incontestabil. Serata literară cu **Ana Blandiana**, **Franz Hodjac** – traducătorul operei blandiene în limba germană – și **Romulus Rusan** a fost și ea una cu adevărat specială. În Forumul Muzeului de Artă din Bochum am avut parte de o seară de lectură memorabilă, urmată de dezbateri aprinse (inițiate atât de publicul român, dar și de cel german) pe tema *Memorialul Victimelor Comunismului și al Rezistenței de la*

Sighet. Uimitor este faptul că *Memorialul de la Sighet* (care din 1998 a fost nominalizat de către Consiliul Europei printre principalele locuri de păstrare a memoriei continentului, alături de *Memorialul de la Auschwitz* și *Memorialul Păcii din Normandia*) este mai cunoscut publicului din străinătate, care vizitează România, decât românilor care trăiesc în țară.

Am lăsat în mod special la sfârșit domeniul cel mai apropiat mie, artele vizuale, cu toate că, în ordine cronologică, aceasta a fost prima manifestare a festivalului. Artistul prezentat la Galeria KunstART am Hellweg din Bochum este **Valeriu Șchiau**, cu o serie de lucrări reunite sub titlul: **Pierderea inocenței**. Expoziția a fost apreciată și prezentată într-o cronică semnată de **Aurelia Mocanu**, unul dintre cei mai importanți critici de artă de la noi.

Născut în Republica Moldova, Valeriu Șchiau nu este un nume cu rezonanță de emblemă, și nici un personaj monden în lumea artistică din România. Personaj mai degrabă retras și introvertit, deosebit de atent la ceea ce se întâmplă în jur, fin observator, artistul Valeriu Șchiau metabolizează și trăiește la maximă intensitate fiecare lucrare. Iar fiecare dintre lucrările sale are o poveste atât de specială, de profundă și de empatică încât te copleșește prin claritatea și puterea mesajului deosebit de percutant.

o mulțime de hale industriale au fost transformate în spații de expunere

Deloc întâmplător, lucrările lui Valeriu Șchiau au fost prezentate, la scurt timp, la Contemporary Art Ruhr, fiind singurul artist român prezent la acest important eveniment expozițional, organizat într-o clădire multilevel cu

adevărat spectaculoasă, Kubus Kunsthalle (creată de arhitecții Kazuyo Sejima și Ryue Nishizawa) în cadrul renumitului Complex industrial Zeche Zollverein din Eseen, înscris în anul 2001 pe lista Patrimoniului Cultural Mondial UNESCO. Ajungând la Contemporary Art Ruhr, văzând nivelul lucrărilor prezentate acolo, cât și mulțimea de oameni interesați de fenomenul artistic, am realizat o dată în plus că șansa artei românești nu este încremenirea, ci dinamismul, inovația, nou-

tatea și sincronizarea la fenomenele artistice actuale. Faptul că acolo o mulțime de hale industriale au fost transformate în spații de expunere spune multe despre amploarea pe care arta o are în Germania și îmi sună și mai penibil în minte acuzațiile invocate în 2008, de un personaj care discredita performanța expoziției *The Last Temptation*, pentru hilarul motiv că era prezentată într-o hală industrială (Westfälischen Industriemuseum Henrichshutte in Hattingen) – semn de mare dispreț pentru un spectator român care nu percepe dimensiunea și importanța fenomenului artistic într-un spațiu cultural cum este cel german.

Închei gândurile despre această experiență româno-germană citând, aproximativ, ideea de la care Doina Talmann a pornit, atunci când acest festival era doar un proiect depus la ICR: cultura românească nu se mai poate prezenta și interpreta naiv doar în cheie folclorică; ea are nevoie și trebuie să fie contemporană cu vremea și vremurile în care trăim și are mare nevoie să fie văzută cât mai des și mai departe în lume.

P.S.

Sper să nu sune prea pronunțat a efuziune sentimentală faptul că la Bochum, Franz Hodjac, care cunoaște revista „Mozai-cul”, mi-a vorbit cu căldură despre Craiova și despre colegul nostru, Cosmin Dragoste.

ArtFair

Muzeul de Artă Craiova vine la sfârșit de an cu o serie de expoziții inedite, care se înscriu într-un amplu program de promovare a artei românești contemporane, în diversitatea sa de manifestări. Astfel, pe 14 noiembrie, a fost vernisată expoziția personală a artistului **Mircea Doinaru**, expoziție ce cuprinde atât lucrări de pictură, cât și de grafică. Născut la Sinaia în 1960, artistul a urmat cursurile Academiei Naționale de Arte Frumoase, avându-l ca profesor pe Vasile Grigore. O perioadă a fost asistent în cadrul aceleiași Academii – Catedra de anatomie artistică, iar din 1996 este pictor independent, fiind membru al UAPR. Încă de la prima expoziție, din anul 1985, lucrările sale au fost prezente și bine primite nu numai în țară, ci și în străinătate. Expoziția de față reușește să dea o imagine elocventă a creației acestui artist și poate fi văzută până la 14 decembrie 2009. ● Tot la Muzeul de Artă, a fost deschisă pe 21 noiembrie o expoziție de pictură și de sculptură. Expun **Georgeta Gabrovski Sândică** (pictură) și **Elena Surdu Stănescu** (sculptură). Georgeta Gabrovski Sândică s-a născut în 1954, la Craiova. A absolvit Școala Superioară de

Artă „Francoise Conte” din Paris. Este membră de onoare a „Salonului Independenților” și a „Federației Internaționale Culturale Feminine” din Paris, iar în 2003 a primit Medalia „Merit și devotament francez”. Elena Surdu Stănescu s-a născut la București, în 1942. A studiat la Academia de Arte „Nicolae Grigorescu” din București (prof. Eugen Lungu, Constantin Baraschi și George Apostu). A avut numeroase expoziții de sculptură în țară și în străinătate, fiind membră a Societății Internaționale INSEA UNESCO și membră fondatoare a „Fundației Elena Teodorini”, iar din 2004 a pus bazele Fundației Culturale „Elena Surdu Stănescu”. Expoziția poate fi vizitată până la jumătatea lunii decembrie 2009. ● La Galeria „Arta” din Craiova s-a deschis marți, 17 noiembrie 2009, expoziția **INEXISTENT**, semnată **Emil Bănuți**. Expoziția a fost așteptată cu mult interes de către public, Emil Bănuți remarcându-se ca unul dintre cei mai activi și mai vizibili artiști din Craiova. Relația pe care artistul o creează cu publicul, precum și o manieră de abordare extrem de actuală, fac din fiecare nouă expoziție a artistului un eveniment în sine și un pas în conturarea unui profil artistic care merită urmărit.

■ ADRIANA TEODORESCU

despre pastelurile operetei

Festivalul Internațional al Artelor Spectacolului Muzical Teatrul Național de Operetă „Ion Dacian”
12 – 22 noiembrie 2009, București, ediția a II-a

Ar trebui să mulțumim public Teatrului Național de Operetă „Ion Dacian” din București că ne amintește, atunci când prea puțini dintre noi o fac, că viața e frumoasă. Că teatrul, muzica, dansul, oamenii (mici și mari), cărțile, filmul, iubirea, talentul, un strop de șampanie și o adiere de aristocrație – ei bine, toate astea adunate ne fac viața frumoasă într-un sfârșit de an zguduit de crize politice, financiare sau de ficat (conform unui scheci tv al anilor '80).

Se vorbește despre operetă cu un ușor dispreț. E prea simplă pentru noi, cei dedați la teatrul „greu” – semiotic, avangardist, filosofic, existențialist. Eroare! Opereta este un spectacol total, unde actorii cântă profesionist, dansează la fel, iar soliștii și balerinii sunt actori remarcabili. Complexitatea acestui gen de spectacol rezultă și din sorgința sa de parodie a pretențiosului spectacol de operă. Cu (auto)ironie și optimism, plină de culoare și vivacitate, opereta ne pastelează viața și ne face, măcar din când în când, așa cum ne invită directorul general al teatrului, Răzvan Ioan Dincă în prezentarea festivalului, regi și regine. Acum depinde de noi să ne asumăm convenția și să ne bucurăm de balul grandios la care participăm, în cadrul scenografic din foyer amenajat cu obiecte vestimentare și accesorii de către Carolina Ciotu într-o expoziție ce face trecerea de pe stradă în teatru și invers – „Scena pe stradă”.

Eveniment complex, Festivalul Internațional al Artelor Spectacolului Muzical „Viața e frumoasă” a reunit mai multe secțiuni, aducând în spațiile Teatrului Național de Operetă „Ion Dacian” nu numai spectatorii fideli ai instituției și genului, ci și potențiali alți spectatori, mai mici sau mai mari. Pentru că festivalul nu este exclusivist și pentru că generozitatea e o condiție (sau o consecință?) a optimismului, în cele 10 zile de maraton cultural s-au bucurat de frumusețea vieții spectatori de toate vârstele și categoriile socio-profesionale, laolaltă cu gaz-

dele, cărora încântarea prilejuită de satisfacția participanților le mai atenua din cearcăne...

Dacă ar fi să caracterizez în câteva cuvinte acest eveniment, acestea sunt rafinament, eleganță, profesionalism. Echipa condusă de directorul general Răzvan Ioan Dincă și directorul artistic Alina Moldovan a reușit să creeze în spațiul Teatrului Național de Operetă „Ion Dacian” o lume cu adevărat frumoasă, din care n-a lipsit nimic. Spectacole de operetă din elita europeană a genului – „Barbă albastră” al Teatrului de Stat de Comedie Muzicală din Sankt Petersburg, „Liliacul” prezentat de Teatrul de Operetă și Musical din Budapesta, „Văduva veselă” din Banska Bystrica și producțiile teatrului gazdă – „Romeo și Julieta”, acest spectacol-eveniment, dar și premiera „Sylvia” – toate aceste reprezentări au readus elegant în prima linie opereta ca entertainment. Inspirat și binevenite au fost „serile culturale tradiționale” dedicate trupelor invitate din: Rusia, Ungaria, Slovacia și, bineînțeles, România, cu muzică și gustări specifice. Lansările de carte, de cd-uri, proiecțiile de filme și discuțiile despre importanța spectacolului muzical în zona teatrală românească au conturat un program divers și complet, constructiv. Cele două Gale Internaționa-

le – de dans și operetă au fost un adevărat regal de performanță artistică, spre bucuria spectatorilor din sala plină a Teatrului de Operetă. Nici atelierile de creație pentru copii n-au lipsit, acestea concentrându-se pe tema spectacolului „Romeo și Julieta”, fie că s-a materializat în teatru de

umbre, în colaje cu „fluturii dragostei” și personaje create pe linguri de lemn sau în minunatul „re-make” Romeo și Julieta junior, unde protagoniștii ai spectacolului – Daniel Iordăchioaie și Iulian Rădoi – cu o dăruire admirabilă au re-compus scene din musical cu o distribuție multiplă alcătuită

exclusiv din copii cu vârste cuprinse între 3 și 17 ani. Un workshop cu totul special a fost cel susținut de coregrafa unguroaică Eva Duda pentru studenții UNATC București (printre spectacolele a căror coregrafie a semnat-o se numără și „Romeo și Julieta”).

Și pentru că în ediția precedentă concertul Gotan Project a fost un adevărat succes, organizatorii au oferit anul acesta publicului două concerte de excepție: britanicii de la Tiger Lillies care au aniversat 20 de ani prin concertul „Cântece din Shokhead Peter și alte versuri sângeroase” susținut la Teatrul Metropolis, un soi de muzică denumit de cei trei componenți ai trupei „punk cabaret”, în fapt o muzică-spectacol nebănuit de teatrală, de o forță expresivă cu mult mai pătrunzătoare decât concertele de masă ale feluritelor vedete (mai mult sau mai puțin de butaforie). Deoarece biletele puse în vânzare pentru concertul lor s-au epuizat într-o oră, au acceptat să susțină și al doilea concert, în aceeași seară, la numai 30 de minute după ce-l încheiaseră pe primul. Celălalt concert extraordinar, care a și încheiat festivalul, s-a desfășurat la Teatrul Național din București și i-a avut protagoniști pe americanii din trupa Pink Martini, care au electrizat publicul prin muzica lor cu influențe de jazz, lounge, latino.

„Încă un festival!”, exclama exasperată o „voce critică” din peisajul monden dâmbovitane! *O să ajungem ca fiecare teatru să aibă un festival!!!* Poate că da, poate că nu. Ar fi bine pentru că e cerere mare de cultură, de muzică și teatru, dar poate fi rău pentru că nu orice suită de spectacole adunate într-o unitate de timp și loc se numește festival. Și acest lucru îl știe mai bine ca oricine un profesionist care a inventat până acum 10 festivaluri în România – Alina Modovan.

mărturisiri dintr-o poveste

Alexandra Davidescu – *Am trăit într-un mic teatru mare*, Grupul Editorial Aius, Ed. SimArt, Craiova 2009

Puține teatre de păpuși din România păstrează în paginile unei cărți pulsul istoric și cultural al unei deveniri artistice, umane, sociale. Legende, povestioare, impresii se perpetuează de-a lungul generațiilor, dar privilegiul unei vieți trăite într-un „mic teatru mare” este asumat în puține cronici și scrieri memorialistice. Alexandra Davidescu oferă cu generozitate publicului o fărâmă de istorie și tot sufletul său de păpușar în cel de-al doilea volum dedicat teatrului pe care-l iubeste, pentru că este viața sa, cu bune și cu rele. *Am trăit într-un mic teatru mare* este povestea Teatrului Colibri din Craiova de

pe când acesta se numea simplu Teatrul de Păpuși și cucerea spectatorii din toată lumea, din satele Olteniei până-n China. Viața unui teatru de provincie, destinat copiilor, este rememorată și surprinde toate aspectele: creație, spectacole, turnee, întâlniri și colabo-

rări cu personalități ale lumii teatrale românești și internaționale

Emil Boroghina remarcă, în *Prefață*, seninătatea, talentul și dăruirea cu care Alexandra Davidescu a scris această „carte de confesiuni, de mărturisiri”, care este o continuare a volumului *Un mic teatru mare*, apărut în 1979, ambele fiind dedicate existenței Teatrului „Colibri” din Craiova.

Cartea apare cu ocazia aniversării a 60 de stagiuni ale teatrului în care autorul, Alexandra Davidescu, a fost prezent încă de la înființare, ca actor, dramaturg, iar mai apoi ca regizor.

Am trăit într-un mic teatru mare este povestea unui păpușar român care, urmând tradiția milenară a artiștilor de teatru, și-a oferit necondiționat viața și sufletul păpușilor, copiilor, basmelor.

■ Adriana Teodorescu

cronica unui eveniment: „Craiova Muzicală”, ediția a XXXVI-a

Recent, s-a încheiat o nouă ediție (a 36-a) a tradiționalului festival „Craiova Muzicală”, una dintre manifestările de anvergură și de prestigiu ale urbei noastre. Din cauza restrângerilor bugetare, această ediție a fost, predominant, națională, beneficiind de concursul unor renumiți artiști români, de pe plan local, dar și din alte centre muzicale ale țării (București, Cluj-Napoca, Timișoara).

Punctul central de atracție și de interes al festivalului l-a constituit repertoriul, de o calitate indubitabilă, propunând seri dedicate câte unui singur compozitor: Beethoven, Brahms, Dvořák, precum și opusuri monumentale: „Stabat Mater” (Dvořák), „Simfonia fantastică” (Berlioz), „Simfonia Eroică” (Beethoven).

Deschiderea festivalului a revenit orchestrei simfonice a Filarmonicii „Oltenia” (care a dus greul acestei ediții). Sub bagheta experimentatului șef de orchestră Modest Cichirdan (fost director și dirijor al Filarmonicii), ansamblul craiovean a abordat, cu dezinvolură și deplină înțelegere a modului de a tălmăci convingător un text muzical, Preludiul operei „Parsifal”, de Richard Wagner (o pagină deosebit de rar cântată de orchestrele noastre), „Concertul în Re minor pentru două viole”, de Johann Sebastian Bach, partitura solistică, fiind susținută exemplar de Cristina Anghelescu și Ioana-Cristina Goicea (mamă și fiică) și celebra „Simfonie fantastică” berlioziană, redată de o manieră entuziasmantă, electrizantă. A urmat un concert al ansamblului „Romanian Young Brass”, format din studenți masteranzi și tineri absolvenți de conservator (12 instrumentiști). Mihai Ceascai, un senzațional artist instrumentist-tubă, evoluând în ipostaza de dirijor, ne-a convins că este un muzician autentic și un conducător artistic de mână întâi, propunând un repertoriu ce pune la grea încercare „mobilitatea” interpreților, atât din punctul de vedere al ritmului, cât și din cel al susținerii frazei muzicale și al nuanțării sonore. Piese de Christer Danielson, Garry Dillworth, Gustav Holst, Leonard Bernstein, John Williams, Mariano Mores, Eduardo di Capua, Jim Parker au căpă-

tat contururi sonore de o claritate impresionantă. Prevedem acestui ansamblu un viitor strălucit.

O „pată” de culoare binevenită, în angrenajul festivalului, a reprezentat-o prezența pe scena Filarmonicii „Oltenia” a reputatului Ansamblu Folcloric „Maria Tănase”, mai precis a orchestrei ansamblului, dirijată de Nicu Crețu, într-un program de mare atractivitate, constând din pagini concertante foarte cunoscute și îndrăgite de publicul meloman: „Rapsodia a II-a” de G. Enescu (prelucrare), „Hora staccato”, „Hora mărțișorului”, „Hora de la Craiova”, „Sârba în căruță”, „Suiță din Ardeal”, „Itinerar folcloric oltenesc” ș.a. Ascultând această minunată orchestră și urmărindu-l îndeaproape pe dirijorul și prim-violonistul ei, Nicu Crețu, nu putem să nu remarcăm profesionalismul și acuratețea aranjamentelor muzicale, precum și momentele de înaltă virtuozitate instrumentală.

Dirijorul Radu Popa, la pupitrul orchestrei simfonice a Filarmonicii „Oltenia”, secondat de pianistul Daniel Goțiș, în postură solistică, ne-au prilejuit satisfacția incursiunii în lumea muzicii Titanului de la Bonn. Am ascultat, în prima parte a seriei, „Concertul nr. 1 în Do major”, o pagină realmente diamantină, de o seninătate impunătoare. Daniel Goțiș s-a aflat, în mod evident, într-o formă de zile mari: tehnică impecabilă, construcția frazei muzicale de o logică fără cusur... Eroica beethoveniană și-a găsit în Radu Popa și în orchestra craioveană interpreți pe măsura opusului abordat. Am apreciat modul în care au gândit și au pus în relief sonor avântul eroic al primei părți a simfoniei, emoționantul marș funebru (partea a doua), pulsația ritmică a Scherzo-ului (partea a treia), impunătorul edificiu sonor, din finalul simfoniei.

Atunci când vorbim despre formațiile românești din sfera cvartetului de coarde ne gândim la cele mai cunoscute și apreciate: „Voces” (București), „Ad libitum” (Iași), „Transilvan” (Cluj-Napoca), „Gaudeamus” (Brașov). Este posibil să existe și altele, mai puțin prezente pe afișul cameral al țării.

Cvartetul „Transilvan” este,

fără îndoială, una dintre formațiile de renume națională și internațională. Format din violonistul Gabriel Croitoru (un concertist de clasă continentală), violonistul Nicușor Silaghi, violonistul Marius Suărășan și violoncelistul Vasile Jucan, ansamblul a oferit publicului, în cadrul festivalului, un program integral Johannes Brahms, constând din „Cvartetul nr.2, op.51, în La minor” și „Cvartetul op.34, în Fa minor”, cu concursul pianistului Mihai Ungureanu. Formația impresionează prin plăcerea evidentă cu care face muzică, prin „franchețea” demersului interpretativ. Muzica lui Brahms, de un copleșitor sentimentalism, a fost redată în parametrii bune înțelegerii a mesajului ideatic și echilibrului clasicizant. Cei patru membri ai cvartetului și pianistul craiovean Mihai Ungureanu ne-au oferit o seară de autentic romantism.

Încheierea festivalului a revenit coralei academice și orchestrei simfonice ale Filarmonicii „Oltenia”, propunând, în primă audiere la Craiova, o amplă lucrare vocal-simfonică: „Stabat Mater” de Antonin Dvořák. Impunătorul aparat interpretativ, cvartet vocal solistic, cor și orchestră, s-a aflat în „mâinile” dirijorului Florentin Mihăescu (Cluj-Napoca), un specialist recunoscut în domeniu, care a fost convingător în tot ceea ce a întreprins în planul interpretării, construind arcuri, crescendo-uri și decrescendo-uri, fortissime și pianissime, frazând și „respirând” în deplină comuniune cu fiecare artist în parte și cu toții la un loc, când era cazul. Corala Filarmonicii, îndrumată și pregătită, în repetiții, de dirijorul Emil S. Maxim a sunat și a „răsunat” ca un veritabil ansamblu de profesioniști, întărindu-ne convingerea că, în formula actuală, deține toate datele înaltei performanțe. Cvartetul solistic, alcătuit din soprana Diana Țugui, mezzosoprana Claudia Codreanu, tenorul Giovanni Serano și basul Marius Manyov s-a situat la nivelul așteptărilor, cântând cu vădită plăcere o partitură extrem de rar inclusă în repertoriile ansamblurilor de pretutindeni.

■ **Gheorghe Fabian**

Romanian Young Brass

Concertul de deschidere a Festivalului

Concert Beethoven

Cvartetul „Transilvan” al Filarmonicii Cluj

Concertul vocal-simfonic din încheierea Festivalului

Într-o ramă, capul tatălui și soțului mort

■ PAUL EMOND

ciudățenie

COPILUL, *intră plângând*
Mamă! Mămico! Un măcelar s-a luat după mine, m-a prins și mi-a tăiat mâna. Ce să mă fac eu acum fără o mână? O să rădă toată lumea de mine.

MAMA
Liniștește-te, scumpule. Nu-i nimic. Mai ai o mână. O să vezi ce frumos o să fii cu o singură mână și nimeni n-o să rădă de tine. Du-te înapoi la joacă. Vezi că fac plăcintă cu rutabagă. Să vezi ce bună e!

COPILUL
Și măcelarul? Mi-e frică.

MAMA
Ascultă-mă. N-o să se mai ia de tine. Măcelarul vrea animale, nu oameni. Tuturor ni se întâmplă să mai greșim. Dar niciodată nu greșim de două ori la fel. Du-te, dragule, du-te.

COPILUL
Bine, mamă. (Iese)

MAMA, *rămâne singură*
Copilul ăsta mă îngrijorează. Tot timpul se plânge ba de una, ba de alta. Tot timpul se smiorcăie. Crăp de necaz! Și eu care visam să-l fac un mare soldat, așa cum a fost taică-său. (Se întoarce către portretul soțului său. Tabloul este agățat pe perete.) Marcus-Antonius, tu, care-ai murit vitejește pe câmpul de luptă, dă-i și lui nițel curaj, de acolo de unde ești. La urma urmei, este și copilul tău, nu?

SOȚUL MORT, *mișcându-se în ramă*
Da, fără îndoială. Ce să zic? Ce să fac? O, iubita mea Benedicta!

COPILUL, *intră din nou plângând*
Mamă! Mămico! Măcelarul mă aștepta! M-a prins și mi-a tăiat și cealaltă mână! Nu mai am mâini. Toată lumea o să se uite la mine ca la o bestie.

MAMA
Dragule, trebuie să te călești, să nu mai faci atâta scandal pentru un fleac. Ai încă două picioare! Uite ce frumoase sunt! Îți dai seama ce poți face cu două picioare? Poți să te duci la maraton, poți să tragi un șut sau să dansezi step. Mai bine gândește-te la lucrurile astea frumoase decât să stai să-ți plângi de milă. Și du-te la joacă. Dacă o să mă tot bați la cap, o să greșesc plăcinta.

COPILUL
Măcelarul e în fața casei. Nu mai am curaj să ies. Precis o să se ia de mine din nou.

MAMA
De câte ori să-ți spun că un măcelar vrea doar animale? Nu te mai speria degeaba.

COPILUL
Dar m-a atacat de două ori.

MAMA
După doi nu vine niciodată trei. Du-te când îți spun!

COPILUL
Bine, mamă. (Iese)

MAMA, *privindu-și din nou*

soțul mort

Marcus-Antonius, om fi greșit ceva când am făcut copilul asta? L-am făcut ca la carte. Chiar eu am fost cu ideea să-l concepem în noaptea aia de iarnă, în mijlocul pădurii, pe zăpada aia înghețată, la minus douăzeci de grade ca să fim siguri că va fi mai tare ca un spartan. Atunci de unde sensibleria asta nemaivăzută, iubitul și mortul meu soț?

SOȚUL MORT, *mișcându-se în ramă*

Da, da, fără îndoială. Ce să zic? Ce să fac? O, iubita mea Benedicta!

COPILUL, *intră țopăind într-un picior, plângând în continuu*

Mamă! Mămico! De-abia apucasesm să ies că măcelarul s-a și aruncat pe mine și mi-a tăiat un picior. Ce-o să mă fac cu un picior?

MAMA
Așa vei fi singurul om din lume cu un singur picior!

COPILUL
Totuși, nu prea merge.

MAMA
Cât poți să mă énervezi! Gândește-te câți bani o să pui deoparte: un singur pantof, o singură șosetă, un singur crac de pantalon. Gândește-te cât o să-ți iubești piciorul pe care-l mai ai! Singurul tău membru! Iubitul tău membru! Uită-te la mine, care am un singur copil! Eu știu cel mai bine ce înseamnă să iubești un singur lucru! Du-te repede la joacă!

COPILUL
Dar măcelarul...

MAMA
Ce-i cu măcelarul?

COPILUL
E tot acolo, mamă.

MAMA
Doar nu vrei să spui că te crede animal?

COPILUL
Dacă mă duc, precis o să-mi taie și celălalt picior.

MAMA
Și ce crezi că face cu el? O fi vreun picior de bou sau poate de oaică? Așa așa mai înțelege. Dar cu piciorușul tău mititel ce să faci? Piciorușul tău mititel nu-l interesează. Dumnezeu, plăcinta mea delicioasă s-a ars! Pentru că mă bați tu la cap cu prostiile tale! Ah! Cât poți să mă scoți din sărite! Dispari din calea mea, prostuțule!

COPILUL
Bine, mamă. (Iese)

MAMA
Copilul ăsta mă omoară cu zile. (Către soțul său). Cu cât mă gândesc mai mult, cu atât mi se pare că e numai vina ta, Marcus-Antonius. Oi fi murit tu ca un erou pe câmpul de luptă, dar nu o dată te-am văzut făcut pe tine de frică. N-am vrut să cred, dar azi trebuie să accept adevărul: dacă copilul ăsta e plângăcios, asta nu poate să fie decât vina ta.

SOȚUL MORT, *mișcându-se în ramă*
Da, da, da, fără îndoială. Ce să spun? Ce să fac? O, iubita mea Benedicta!

COPILUL, *intră târându-se și*

urlând

Mamă! Mamă! Mi-a tăiat și celălalt picior! Nu mai am picioare! Nu mai am brațe!

MAMA
Dar nu mai termini odată? Amărățule, nu vezi ce-i faci mamei tale?

COPILUL
Dar tu mi-ai zis să nu-mi fie frică de măcelar! Tu mi-ai zis că vrea doar animale!

MAMA
Și aveam dreptate: un măcelar, dragule, prinde doar animale. Uită-te! Numai uită-te! Am stricat plăcinta din cauza ta! Acum e bună numai de aruncat la gunoi!

COPILUL
Și eu ce să fac fără mâini și fără picioare?

MAMA
Chiar trebuie să-ți explic totul, prăpăditule? Mai ai capul, nu? Și plămâni, nu? Poți să faci o groază de lucruri: să verifici țigările, să fii suflor la teatru, să umfli salteaua și câte altele. Și gândește-te ce bine o să fie că va trebui să stai într-un loc, să nu mai ieși, să nu mai trebuiască să te duci colo-colo.

COPILUL
Dar măcelarul...

MAMA
Ce tot ai cu măcelarul?

COPILUL
E la ușă. O să intre. O să ia și ce a mai rămas din mine.

MAMA
Și ce-o să faci? Dacă ai fi un purceluș sau un vițel, așa mai în-

Paul EMOND trăiește la Bruxelles. A scris mai multe romane (*La danse du fumiste et La visite du plénipotentiaire culturel à la basilique des collines* – Editions Luc Pire). A scris aproximativ douăzeci de piese de teatru, publicate la Ed. Lansman (ex.: „Malaga”, „Caprices d’images”, „Il y a des anges qui dansent sur le lac”) și mai multe adaptări pentru scenă, cea recentă fiind adaptarea după *Tristan și Isolda*. Amintim și o foarte originală adaptare după romanul *Dracula* de Bram Stoker.

În română au mai fost traduse:

Teatru: „Malaga” („Malaga”, Ed. Libra, București), „Inaccessibles amours” („Iubiri de neațins”, Ed. Libra, București), ambele în traducerea lui Ion Cristofor; „Le sourire du diable” („Zâmbetul diavolului”), în traducerea lui Tudor Ionescu; la Editura Fides (Iași) Petruța Spânu a tradus un volum intitulat *Teatru*, în care a inclus șase piese: „Les pupilles du tigre” („Pupilele tigruului”), „Seul à Waterloo, seul à Sainte-Hélène” („Singur la Waterloo, singur la Sfânta Elena”), „Cercles de famille” („Cercuri de familie”), „Les îles flottantes” („Insulele plutitoare”), „Chante, petit homme” („Cântă, omulețule”), „Survie” („Supraviețuire”).

Romane: *Paysage avec homme nu dans la neige* (*Peisaj cu bărbat gol în zăpadă*), *Tête à tête* (*Tete-ă-tete*), ambele în traducerea lui Carmen Andrei (Ed. Fides, Iași); *La visite du plénipotentiaire culturel à la basilique des collines* (*Vizita plenipotențiarului cultural la bazilica de pe colină*), *Abraham et la femme adultère* (*Avraam și femeia adulteră*), ambele în traducerea Petruței Spânu.

(prezentare de Silvia Berutti-Ronelt)

țeleg. Dar, din păcate, ești doar fiul tatălui tău, nu un purceluș și nici un vițel.

Ușa se deschide brusc și apare măcelarul, cu un satâr în mână. Se năpustește pe ce mai rămăsese din copil și îl ia.

COPILUL
Mamă! Ajutor! Mă ia!

MAMA
Asta-i culmea! (către soțul său mort în ramă). Vai! Biata de mine! Trebuie să accept și să privesc adevărul în față așa cum n-am făcut-o până acum: copilul ăsta, pe care l-am învățat prost, fricosul ăsta, care m-a făcut să ard și plăcinta, smiorcăitul ăsta, nu era plămadă omenească. Dacă un măcelar l-a crezut animal, înseamnă că chiar era animal. Tu ești de vină, Marcus-Antonius, tu și sămânța ta primitivă. Sub masca ta de erou, nu era numai un fricos, ci și un neisprăvit.

SOȚUL MORT, *mișcându-se pentru ultima dată în ramă*

Da, da, da, fără îndoială. Ce să fac? Ce să zic? O, iubita mea Benedicta!

(fragment din *Histoire de l’homme*, Vol. 1, copyright Editions Lansman, 2007)

(traducere din limba franceză de Xenia Karo-Negrea)

Valeriu Șchiu